

Lecture Note: Combinatorics & Graph Theory

Bài Giảng: Tổ Hợp & Lý Thuyết Đồ Thị

Nguyễn Quân Bá Hồng¹

Ngày 24 tháng 5 năm 2025

¹A scientist- & creative artist wannabe, a mathematics & computer science lecturer of Department of Artificial Intelligence & Data Science (AIDS), School of Technology (SOT), UMT Trường Đại học Quản lý & Công nghệ TP.HCM, Hồ Chí Minh City, Việt Nam.
E-mail: nguyenquanbahong@gmail.com & hong.nguyenquanba@umt.edu.vn. Website: <https://nqbh.github.io/>. GitHub: <https://github.com/NQBH>.

Mục lục

I	Combinatorics – Tổ Hợp	5
1	Advanced Counting Techniques & Algorithms – Các Phép Đếm Nâng Cao & Thuật Toán	6
1.1	Basic Combinatorics – Tổ Hợp Cơ Bản	6
1.2	Set theory	6
1.3	Inclusion–exclusion principle – Nguyên lý bao hàm–loại trừ	8
1.4	Problems on inclusion–exclusion principle	11
2	Counting – Đếm	12
2.1	Problems on counting	12
2.2	Euler candy problem – Bài toán chia kẹo Euler	12
2.3	Method of mathematical induction & recurrence – Phương pháp quy nạp toán học & truy hồi/đệ quy	13
2.4	Principle of strong induction – Nguyên lý quy nạp mạnh	14
2.5	Fibonacci & Lucas numbers	14
2.6	Recurrence Relations – Quan hệ truy hồi/hồi quy/đệ quy	16
2.7	Pigeonhole principle & Ramsey theory – Nguyên lý chuồng bồ câu & lý thuyết Ramsey	16
2.8	Counting rules & Stirling number of type 1 & type 2	16
2.9	Hoán vị & tổ hợp	17
3	Nhị thức Newton & đa thức	19
3.1	Combinatorial identities – Hằng thức tổ hợp	19
3.1.1	Pascal’s rule – Quy tắc Pascal	19
4	Phân vùng số nguyên & nguyên tắc loại suy	21
5	Generating function – Hàm sinh	22
5.1	Types of generating functions – Các loại hàm sinh	23
5.1.1	Ordinary generating function (OGF) – Hàm sinh thường	23
5.1.2	Exponential generating function (EGF)	23
5.1.3	Poisson generating function – Hàm sinh Poisson	24
5.1.4	Lambert series	24
5.1.5	Bell series	24
5.1.6	Dirichlet series generating functions (DGFs)	25
5.1.7	Polynomial sequence generating functions	25
5.1.8	Other generating functions	25
5.2	Problem: Generating functions	25
II	Graph Theory – Lý Thuyết Đồ Thị	26
6	Basic Graph Theory – Lý Thuyết Đồ Thị Cơ Bản	27
6.1	Preliminaries	27
6.1.1	Search problems – Bài toán tìm kiếm	27
6.1.2	Search algorithms – Các thuật toán tìm kiếm	27
6.1.2.1	Applications of search algorithms – Ứng dụng của thuật toán tìm kiếm	28
6.1.2.2	Classes of search algorithms	28
6.2	Basic Graph Theory – Lý Thuyết Đồ Thị Cơ Bản	30
6.3	Trees & graphs: Some basic concepts – Cây & đồ thị: Vài khái niệm cơ bản	30
6.3.1	Walks, trails, paths, cycles, & complete graphs	32
6.3.2	Graphic sequences	33
6.3.3	Miscellaneous: Graph theory	37
7	Algorithms on Graphs – Các Thuật Toán Trên Đồ Thị	39
7.1	Breadth-first Search (BFS) – Tìm Kiếm Theo Chiều Rộng	39

7.2	Depth-first Search (DFS) – Tìm Kiếm Theo Chiều Sâu	39
7.2.1	Some properties of DFS – Vài tính chất của DFS	39
7.3	Shortest path problem – Bài toán tìm đường đi ngắn nhất	39
7.3.1	Algorithms	40
7.4	Dijkstra’s algorithm – Thuật toán Dijkstra	40
8	CSES Problem Set/Graph Algorithms	41
9	CSES Problem Set/Tree Algorithms	46
10	Posets, Kết Nối, Lưới Boolean	47
11	Miscellaneous	48
11.1	Contributors	48
	Tài liệu tham khảo	49

Preface

Abstract

This text is a part of the series *Some Topics in Advanced STEM & Beyond*:

URL: https://nqbh.github.io/advanced_STEM/.

Latest version:

- *Lecture Note: Combinatorics & Graph Theory – Bài Giảng: Tổ Hợp & Lý Thuyết Đồ Thị.*

PDF: URL: https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/blob/main/combinatorics/lecture/NQBH_combinatorics_graph_theory_lecture.pdf.

TEX: URL: https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/blob/main/combinatorics/lecture/NQBH_combinatorics_graph_theory_lecture.tex.

- *Slide: Combinatorics & Graph Theory – Slide Bài Giảng: Tổ Hợp & Lý Thuyết Đồ Thị.*

PDF: URL: https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/blob/main/combinatorics/slide/NQBH_combinatorics_graph_theory_slide.pdf.

TEX: URL: https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/blob/main/combinatorics/slide/NQBH_combinatorics_graph_theory_slide.tex.

- *Survey: Combinatorics & Graph Theory – Khảo Sát: Tổ Hợp & Lý Thuyết Đồ Thị.*

PDF: URL: https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/blob/main/combinatorics/NQBH_combinatorics.pdf.

TEX: URL: https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/blob/main/combinatorics/NQBH_combinatorics.tex.

- Codes:

- C/C++: https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/blob/main/combinatorics/C++.

- Pascal: https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/blob/main/combinatorics/Pascal.

- Python: https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/blob/main/combinatorics/Python.

Tài liệu này là bài giảng tôi dạy cho sinh viên Khoa Công Nghệ (undergraduate Computer Science students) chuyên ngành Kỹ Thuật Phần Mềm (Software Engineering, abbr., SE) & Trí Tuệ Nhân Tạo-Khoa Học Dữ Liệu (Artificial Intelligence-Data Science, abbr., AIDS) nên sẽ tập trung vào phương diện lập trình cho các khái niệm Tổ hợp & Lý thuyết đồ thị được nghiên cứu. Bài giảng này gồm 2 phần chính:

- **Part I: Combinatorics – Tổ Hợp.**

- **Part II: Graph Theory – Lý Thuyết Đồ Thị.** Tập trung vào các thuật toán trên cây (algorithms on trees) & thuật toán trên đồ thị (algorithms on graphs)

Preliminaries

Notation – Ký hiệu

- $\overline{m, n} := \{m, m+1, \dots, n-1, n\}$, $\forall m, n \in \mathbb{Z}$, $m \leq n$. Hence the notation “for $i \in \overline{m, n}$ ” means “for $i = m, m+1, \dots, n$ ”, i.e., chỉ số/biến chạy i chạy từ $m \in \mathbb{Z}$ đến $n \in \mathbb{Z}$. Trong trường hợp $a, b \in \mathbb{R}$, ký hiệu $\overline{a, b} := [\overline{a}], [\overline{b}]$ có nghĩa như định nghĩa trước đó với $m := \lceil a \rceil$, $n := \lfloor b \rfloor \in \mathbb{Z}$; khi đó ký hiệu “for $i \in \overline{a, b}$ ” với $a, b \in \mathbb{R}$, $a \leq b$ có nghĩa là “for $i = \lceil a \rceil, \lceil a \rceil + 1, \dots, \lfloor b \rfloor - 1, \lfloor b \rfloor$ ”, i.e., chỉ số/biến chạy i chạy từ $\lceil a \rceil$ đến $\lfloor b \rfloor \in \mathbb{Z}$.

- $\lfloor x \rfloor, \{x\}$ lần lượt được gọi là *phần nguyên & phần lẻ* (integer- & fractional parts) của $x \in \mathbb{R}$, see, e.g., [Wikipedia/floor & ceiling functions](#), [Wikipedia/fractional part](#).

- $x_+ := \max\{x, 0\}$, $x_- := \max\{-x, 0\} = -\min\{x, 0\}$ lần lượt được gọi là *phần dương & phần âm* (positive- & negative parts) của $x \in \mathbb{R}$.

- s.t.: abbreviation of ‘such that’.

- w.l.o.g.: abbreviation of ‘without loss of generality’.
- $|A|$ or $\#A$: the number of elements of a set A – số phần tử của 1 tập hợp A hữu hạn.
- $\text{card}(A)$: cardinality of a set A (finite or infinite) – lực lượng của 1 tập hợp A (hữu hạn hoặc vô hạn).
- $[n] := \{1, 2, \dots, n\}$: the set of 1st $n \in \mathbb{N}^*$ positive integers, which serves as 1 of prototypical example of a finite set with n elements – tập hợp $n \in \mathbb{N}^*$ số nguyên dương đầu tiên, đóng vai trò là 1 trong ví dụ nguyên mẫu của 1 tập hợp hữu hạn với n phần tử. Quy ước $[0] = \emptyset$ ký hiệu tập rỗng, i.e., tập hợp không chứa bất cứ phần tử nào.

Note: $[n]$ là ký hiệu ưa thích của dân Tổ hợp vì tập $[n]$ xuất hiện xuyên suốt trong các bài toán Tổ hợp với vai trò tập mẫu để biểu đạt số phần tử cần thiết.

- $A_n^k = \frac{n!}{(n-k)!}$: Chỉnh hợp chập k phần tử từ 1 tập hợp có n phần tử.
- $C_n^k = \binom{n}{k} = \frac{n!}{k!(n-k)!}$: Tổ hợp chập k phần tử từ 1 tập hợp có n phần tử.
- $P_n = n!$, $\forall n \in \mathbb{N}$: the number of permutations.
- O: Olympiad problem – Bài tập định hướng ôn luyện Olympic Toán Hoặc Olympic Tin.
- R: Research-oriented problems – Bài tập định hướng nghiên cứu. tBài tập hay các câu hỏi nhãn R, (R-labeled problems & R-labeled questions) thường sẽ có các bài báo nghiên cứu khoa học liên quan đính kèm.

Phần I

Combinatorics – Tổ Hợp

Chương 1

Advanced Counting Techniques & Algorithms – Các Phép Đếm Nâng Cao & Thuật Toán

Contents

1.1	Basic Combinatorics – Tổ Hợp Cơ Bản	6
1.2	Set theory	6
1.3	Inclusion–exclusion principle – Nguyên lý bao hàm–loại trừ	8
1.4	Problems on inclusion–exclusion principle	11

1.1 Basic Combinatorics – Tổ Hợp Cơ Bản

Combinatorics is a collection of techniques & a language for the study of (finite or countably infinite) discrete structures. Given a set of elements (& possibly some structure on that set), typical questions in combinatorics are:

- Does a specific arrangement of the elements exist?
- How many such arrangements are there?
- What properties do these arrangements have?
- Which 1 of the arrangements is maximal, minimal, or optimal according to some criterion?

– Tổ hợp là 1 tập hợp các kỹ thuật & 1 ngôn ngữ để nghiên cứu các cấu trúc rời rạc (hữu hạn hoặc vô hạn đếm được). Cho 1 tập hợp các phần tử (& có thể có 1 số cấu trúc trên tập hợp đó), các câu hỏi điển hình trong tổ hợp là:

- Có tồn tại sự sắp xếp cụ thể của các yếu tố không?
- Có bao nhiêu sự sắp xếp như vậy?
- Những sự sắp xếp này có những tính chất gì?
- Sự sắp xếp nào là tối đa, tối thiểu hoặc tối ưu theo 1 số tiêu chí?

1.2 Set theory

Resources – Tài nguyên.

1. [Hal60; Hal74]. PAUL RICHARD HALMOS, *Naive Set Theory*.

Comments. 1 trong những quyển sách có nội dung đẹp nhất về Lý Thuyết Tập Hợp Ngây Thơ (distinguish Naive Set Theory vs. Axiomatic Set Theory – Lý Thuyết Tập Hợp Tiên Đề).

2. [Kap72; Kap77]. IRVING KAPLANSKY. *Set Theory & Metric Spaces*.

Tập hợp là 1 khái niệm cơ bản của Toán học, thường không định nghĩa trong naive set theory (nhưng có thể trong axiomatic set theory). Thông thường, người ta dùng khái niệm tập hợp để chỉ 1 nhóm các đối tượng đã được chọn ra, hay đã được quy định từ trước, & thường dùng ký hiệu tập hợp bằng chữ in hay chữ viết hoa A, B, C, X, Y, Z , tuy nhiên, nên viết ký hiệu bao hàm ý nghĩa của tập hợp để tiện theo dõi trong nghiên cứu, e.g., $\mathbb{N}_{\text{odd}} = \{n \in \mathbb{N}; n \not\equiv 2\}$: tập hợp các số tự nhiên lẻ, $\mathbb{N}_{\text{even}} = \{n \in \mathbb{N}; n \equiv 2\}$: tập hợp các số tự nhiên chẵn. Cho tập A , 1 đối tượng x được nói đến trong A được gọi là 1 *phần tử* của A , ký hiệu $x \in A$, nếu x không nằm trong A , nói x không thuộc A , ký hiệu $x \notin A$.

- *Quy ước*. Tập rỗng $\emptyset$ là tập hợp không gồm phần tử nào cả. Tập $\emptyset$ là duy nhất (uniqueness of emptyset: *the emptyset*).

- *Do độ lớn của tập hợp.* Khi tập A có hữu hạn phần tử thì số phần tử của A ký hiệu là $|A|$ hoặc $\#A$ hoặc $\text{card } A$ (cardinal – lực lượng).
- *2 cách đặt/xác định tập hợp.*
  - Liệt kê các phần tử của tập hợp.
  - Chỉ ra tính chất đặc trưng của các phần tử của tập hợp.

Remark 1 (Tính phân biệt của các phần tử trong cùng 1 tập hợp). *Tập hợp gồm các phần tử phân biệt nhau, i.e., nếu $A = \{a_1, \dots, a_n\} \Rightarrow a_i \neq a_j, \forall i, j = 1, \dots, n, i \neq j$.*

Định nghĩa 1 (Subset – Tập con). *Cho 2 tập A, B . $A \subset B \Leftrightarrow (\forall x \in A \Rightarrow x \in B)$: A là tập con của B , hay B là tập mẹ của A , ký hiệu $B \supset A$.*

Định nghĩa 2 (2 tập hợp bằng nhau). *(i) 2 tập hợp bằng nhau: $A = B \Leftrightarrow (A \subset B \wedge B \subset A)$. (ii) Cho $n \in \mathbb{N}, n \geq 2$, n tập hợp bằng nhau: $A_1 = A_2 = \dots = A_n \Leftrightarrow A_i = A_j, \forall i, j = 1, \dots, n \Leftrightarrow (A_i \subset A_j \wedge A_j \subset A_i), \forall i, j = 1, \dots, n$.*

Theorem 1 (Some basic properties of sets & operations on sets – Vài tính chất cơ bản của tập hợp & các phép toán trên tập hợp). *Let $n \in \mathbb{N}^*, A, B, C, \dots, A_i$ be sets, $\forall i = 1, \dots, n$.*

(i) (Tính chất của tập con) $A \subset B \wedge B \subset C \Rightarrow A \subset C. \emptyset \subset A \subset A, \forall \text{ set } A$.

(ii) (Reflective) $A = A, \forall \text{ set } A$. (Symmetric) $A = B \Rightarrow B = A$. (Transitive) $A = B \wedge B = C \Rightarrow A = C. (|A| = |B| \wedge A \subset B) \Rightarrow A = B$.

Định nghĩa 3 (Giao của 2 tập hợp). *Giao của 2 tập hợp A, B được cho bởi $A \cap B = \{x; x \in A \wedge x \in B\}$.*

Định nghĩa 4 (Hợp của 2 tập hợp). *Hợp của 2 tập hợp A, B được cho bởi $A \cup B = \{x; x \in A \vee x \in B\}$.*

Định nghĩa 5 (Hiệu của 2 tập hợp). *Hiệu của 2 tập hợp A, B được cho bởi $A \setminus B = \{x; x \in A \wedge x \notin B\}$.*

Định nghĩa 6 (Phần bù của 2 tập hợp). *Cho $A \subset B$. Phần bù của A trong B là tập $\bar{A} = B \setminus A$ hay $C_B^A = B \setminus A$.*

Định nghĩa 7 (Tích Descartes, [Phu10], p. 12). *Cho $n \in \mathbb{N}^*$ tập hợp $A_1, \dots, A_n$. Xét tập hợp A gồm tất cả các bộ n phần tử sắp thứ tự $(a_1, \dots, a_n)$ trong đó $a_i \in A_i, \forall i = 1, \dots, n$. Tập A được gọi là tích Descartes của n tập hợp $A_1, \dots, A_n$ & ký hiệu:*

$$A = \prod_{i=1}^n A_i = A_1 \times A_2 \times \dots \times A_n = \{(a_1, \dots, a_n); a_i \in A_i, \forall i = 1, \dots, n\}.$$

Định lý 1 (Tính chất của tích Descartes). *(i) $A \times B \neq B \times A, \forall A \neq B$. (ii) $|\prod_{i=1}^n A_i| = \prod_{i=1}^n |A_i|$.*

A multiset is like a set except that its members need not be distinct.

– 1 đa tập hợp giống như 1 tập hợp ngoại trừ các thành viên của nó không cần phải khác biệt.

Definition 1 (Multisets, [Sha22], Def. 2.13, p. 53). *A multiset is a set together with a function that assigns a positive integer or ∞ – called a repetition number (or a multiplicity) – to each member of the set.*

Định nghĩa 8 (Đa tập). *Một đa tập là 1 tập hợp cùng với 1 hàm gán 1 số nguyên dương hoặc ∞ – được gọi là số lặp lại (hoặc bội số) – cho mỗi phần tử của tập hợp.*

Example 1 ([Sha22], Ex. 2.14, p. 53). *$A = \{a, a, a, b, c, c, d, d\} = \{3 \cdot a, b, 2 \cdot c, 2 \cdot d\}$ is a multiset with members a, b, c, d & with repetitions numbers 3, 1, 2, 2, resp.*

Remark 2 ([Sha22], Rmk. 2.15, p. 53). *A set can be thought of as a multiset with all repetition numbers equal to 1. In an infinite multiset, some members could have infinite repetition numbers. I.e., we allow for the possibility that a multiset contains an infinite number of copies of a certain element.*

– Một tập hợp có thể được coi là 1 đa tập hợp với tất cả các số lặp lại bằng 1. Trong 1 đa tập hợp vô hạn, 1 số phần tử có thể có số lặp lại vô hạn. Tức là, chúng ta cho phép khả năng 1 đa tập hợp chứa 1 số lượng vô hạn các bản sao của 1 phần tử nhất định.

Definition 2 ($|\cdot|$ notation). *If X is a finite set, then $|X|$ will denote the number of elements in X . If X is a finite multiset, then $|X|$ will denote the sum of its repetition numbers.*

Định nghĩa 9 (Ký hiệu $|\cdot|$). *Nếu X là 1 tập hợp hữu hạn, thì $|X|$ sẽ biểu thị số phần tử trong X . Nếu X là 1 đa tập hữu hạn, thì $|X|$ sẽ biểu thị tổng số lần lặp lại của nó.*

Bài toán 1 ([Phu10], VD3, p. 16). *Cho $a, b \in \mathbb{N}^*$ thỏa $a + b$ lẻ. Chia $\mathbb{N}^*$ thành 2 tập rời nhau A, B (được gọi là phân hoạch). Chứng minh luôn tồn tại 2 phần tử x, y thuộc cùng 1 tập thỏa $|x - y| \in \{a, b\}$.*

Bài toán 2 ([Phu10], VD4, p. 17, [MOSP1997]). *Phân hoạch $\mathbb{N}^*$ thành A, B . Chứng minh $\forall n \in \mathbb{N}^*,$ tồn tại $a, b \in \mathbb{N}^*, a \neq b, a > n, b > n$ thỏa $\{a, b, a + b\} \subset A$ hoặc $\{a, b, a + b\} \subset B$.*

Bài toán 3 ([Phu10], VD5, p. 19). Cho $A \subset [15]$ thỏa tích của 3 phần tử khác nhau bất kỳ của A đều không phải là số chính phương. (a) Chỉ ra 1 tập A gồm 10 phần tử. (b) Xác định số phần tử lớn nhất của M .

Bài toán 4 ([Phu10], 3., p. 20). Cho các tập $A_1, \dots, A_n$ thỏa $A_i \neq A_j, \forall i, j = 1, \dots, n, i \neq j$. Chứng minh có ít nhất 1 tập hợp A_i không chứa tập nào trong các tập còn lại.

Bài toán 5 ([Phu10], 4., p. 20). (a) Cho tập $A \subset \mathbb{R}$ thỏa đồng thời: (i) $\mathbb{Z} \subset A$. (ii) $\sqrt{2} + \sqrt{3} \in A$. (iii) $x + y \in S, xy \in S, \forall x, y \in S$. Chứng minh $\frac{1}{\sqrt{2} + \sqrt{3}} \in A$. (b) Mở rộng giả thiết (ii) thành $\sqrt{n} + \sqrt{n+1}, \forall n \in \mathbb{N}^*$. Chứng minh $\frac{1}{\sqrt{n} + \sqrt{n+1}} \in A$.

(c) Mở rộng giả thiết (ii) thành $\sqrt{a} + \sqrt{b}, \forall a, b \in \mathbb{N}^*, a \neq b$. Chứng minh $\frac{(a-b)^2}{\sqrt{a} + \sqrt{b}} \in A$. (d) Mở rộng giả thiết (ii) thành $\sqrt[n]{a} + \sqrt[n]{b}, \forall a, b \in \mathbb{Z}, a \neq b$. (e) Mở rộng giả thiết (ii) thành $\sqrt[n]{a} + \sqrt[n]{b}, \forall a, b \in \mathbb{Z}, a \neq b$, với $n \in \mathbb{N}, n \geq 2$ cho trước.

Chứng minh. (a) $\sqrt{2} + \sqrt{3} \in A \xrightarrow{(iii)} (\sqrt{2} + \sqrt{3})^2 = 5 + 2\sqrt{6} \in A \xrightarrow[-5 \in \mathbb{Z} \subset A]{(iii)} 2\sqrt{6} \in A \xrightarrow{(iii)} 2\sqrt{6}(\sqrt{2} + \sqrt{3}) = 4\sqrt{3} + 6\sqrt{2} \in A \Rightarrow \frac{1}{\sqrt{2} + \sqrt{3}} = \sqrt{3} - \sqrt{2} = 5(\sqrt{2} + \sqrt{3}) - (4\sqrt{3} + 6\sqrt{2}) \in A$.

(b) $\sqrt{n} + \sqrt{n+1} \in A \xrightarrow{(iii)} (\sqrt{n} + \sqrt{n+1})^2 = 2n+1 + 2\sqrt{n(n+1)} \in A \xrightarrow[-(2n+1) \in \mathbb{Z} \subset A]{(iii)} 2\sqrt{n(n+1)} \in A \xrightarrow{(iii)} 2\sqrt{n(n+1)}(\sqrt{n} + \sqrt{n+1}) = 2n\sqrt{n+1} + 2(n+1)\sqrt{n} \in A \Rightarrow \frac{1}{\sqrt{n} + \sqrt{n+1}} = \sqrt{n+1} - \sqrt{n} = (2n+1)(\sqrt{n} + \sqrt{n+1}) - (2n\sqrt{n+1} + 2(n+1)\sqrt{n}) \in A$.

(c) $\sqrt{a} + \sqrt{b} \in A \xrightarrow{(iii)} (\sqrt{a} + \sqrt{b})^2 = a + b + 2\sqrt{ab} \in A \xrightarrow[-(a+b) \in \mathbb{Z} \subset A]{(iii)} 2\sqrt{ab} \in A \xrightarrow{(iii)} 2\sqrt{ab}(\sqrt{a} + \sqrt{b}) = 2a\sqrt{b} + 2b\sqrt{a} \in A \Rightarrow \frac{(a-b)^2}{\sqrt{a} + \sqrt{b}} = (a-b)(\sqrt{a} - \sqrt{b}) = a\sqrt{a} + b\sqrt{b} - a\sqrt{b} - b\sqrt{a} = (a+b)(\sqrt{a} + \sqrt{b}) - (2a\sqrt{b} + 2b\sqrt{a}) \in A$. $\square$

Bài toán 6 ([Phu10], 6., p. 20). Phân hoạch [9] thành A, B . Chứng minh với mọi cách phân hoạch, luôn tồn tại 1 tập chứa 3 số lập thành 1 cấp số cộng.

Bài toán 7 ([Phu10], 7., p. 20). Chứng minh có thể chia $\mathbb{N}$ thành $A, B \subset \mathbb{N}$ có cùng lực lượng sao cho $\forall n \in \mathbb{N}$ tồn tại duy nhất cặp số $(a, b) \in A \times B$ thỏa $n = a + b$.

1.3 Inclusion–exclusion principle – Nguyên lý bao hàm–loại trừ

In combinatorics, the *inclusion–exclusion principle* is a counting technique which generalizes the familiar method of obtaining the number of elements in the **union** of 2 **finite sets**; symbolically expressed as $|A \cup B| = |A| + |B| - |A \cap B|$ where A, B : 2 finite sets & $|S|$ indicates the **cardinality** of a set S (which may be considered as the number of elements of the set, if the set is finite). The formula expresses the fact that the sum of the sizes of the 2 sets may be too large since some elements may be counted twice. The double-counted elements are those in the **intersection** of the 2 sets & the count is corrected by subtracting the size of the intersection.

The inclusion–exclusion principle, being a generalization of the 2-set case, is perhaps more clearly seen in the case of 3 sets, which for the sets A, B, C is given by $|A \cup B \cup C| = |A| + |B| + |C| - |A \cap B| - |B \cap C| - |C \cap A| + |A \cap B \cap C|$. This formula can be verified by counting how many times each region in the **Venn diagram** figure is included in RHS of the formula. In this case, when removing the contributions of over-counted elements, the number of elements in the mutual intersection of 3 sets has been subtracted too often, so must be added back in to get the corrected total.

Generalizing the results of these examples gives the principle of inclusion–exclusion. To find the cardinality of the union of n sets:

1. Include the cardinalities of the sets.
2. Exclude the cardinalities of pairwise intersections.
3. Include the cardinalities of the triple-wise intersections.
4. Exclude the cardinalities of the quadruple-wise intersections.
5. Include the cardinalities of quintuple-wise intersections.
6. Continue, until the cardinality of the n -tuple-wise intersection is included (if n is odd) or excluded (if n is even).

The name comes from the idea that the principle is based on over-generous *inclusion*, followed by compensating *exclusion*. The principle can be viewed as an example of the **sieve method** extensively used in **number theory** & is sometimes referred to as the *sieve formula*.

As finite probabilities are computed as counts relative to the cardinality of the **probability space**, the formulas for the principle of inclusion–exclusion remain valid when the cardinalities of the sets are replaced by finite probabilities. More generally, both versions of the principle can be put under the common umbrella of **measure theory**.

In a very abstract setting, the principle of inclusion–exclusion can be expressed as the calculation of the inverse of a certain matrix. This inverse has a special structure, making the principle an extremely valuable technique in combinatorics & related areas of mathematics.

“1 of the most useful principles of enumeration is discrete probability & combinatorial theory is the celebrated principle of inclusion–exclusion. When skillfully applied, this principle has yielded the solution to many a combinatorial problem.” – **GIAN-CARLO ROTA**

For more details, see, e.g., [Wikipedia/inclusion–exclusion principle](#).

Định lý 2 (Nguyên lý bao hàm–loại trừ).

(i) Với 2 tập hợp hữu hạn A, B bất kỳ, $|A \cup B| = |A| + |B| - |A \cap B|$, $|A \setminus B| = |A| - |A \cap B|$.

(ii) Với 3 tập hợp hữu hạn A, B, C bất kỳ, $|A \cup B \cup C| = |A| + |B| + |C| - |A \cap B| - |B \cap C| - |C \cap A| + |A \cap B \cap C|$.

(iii) Với 4 tập hợp hữu hạn A, B, C, D bất kỳ, $|A \cap B \cap C \cap D| = |A| + |B| + |C| + |D| - |A \cap B| - |A \cap C| - |A \cap D| - |B \cap C| - |B \cap D| - |C \cap D| + |A \cap B \cap C| + |A \cap B \cap D| + |A \cap C \cap D| + |B \cap C \cap D| - |A \cap B \cap C \cap D|$.

(iv) Với $n \in \mathbb{N}^*$, A_i , $i = 1, \dots, n$, là n tập hợp hữu hạn bất kỳ:

$$\left| \bigcup_{i=1}^n A_i \right| = \sum_{T \subseteq \{1, \dots, n\}, T \neq \emptyset} (-1)^{|T|+1} \left| \bigcap_{i \in T} A_i \right|.$$

(v)

$$\left| \bigcup_{i=1}^n A_i \right| \geq \sum_{i=1}^n |A_i| - \sum_{1 \leq i < j \leq n} |A_i \cap A_j|.$$

Prove that if you take into account only the 1st $m < n$ sums on the right (in the general form of the principle), then you will get an overestimate if m is odd & an underestimate if m is even.

– Chứng minh rằng nếu bạn chỉ tính tổng $m < n$ đầu tiên ở bên phải (theo dạng tổng quát của nguyên lý), thì bạn sẽ nhận được 1 ước tính cao hơn nếu m là số lẻ & 1 ước tính thấp hơn nếu m là số chẵn.

Chứng minh. Vẽ biểu đồ Venn (Venn diagram) để tiện lập luận.

(i) Các phần tử x của tập hợp A gồm 2 loại:

- $x \in A$ nhưng $x \notin B$, i.e., $x \in A \setminus B$: có đúng $|A \setminus B|$ phần tử x như vậy.
- $x \in A$ & $x \in B$, i.e., $x \in A \cap B$: có đúng $|A \cap B|$ phần tử như vậy.

Suy ra tổng số phần tử của tập A bằng $|A \setminus B| + |A \cap B|$, i.e., $|A| = |A \setminus B| + |A \cap B|$, hay $|A \setminus B| = |A| - |A \cap B|$. Chứng minh tương tự cho tập hợp B được: $|B| = |B \setminus A| + |B \cap A|$, hay $|B \setminus A| = |B| - |A \cap B|$. Áp dụng 2 kết quả này được: $|A \cup B| = |A \setminus B| + |A \cap B| + |B \setminus A| = |A| - |A \cap B| + |A \cap B| + |B| - |A \cap B| = |A| + |B| - |A \cap B|$.

(ii) Áp dụng kết quả ý (i) cho $(A, B) = (A, B \cup C)$ được:

$$\begin{aligned} |A \cup B \cup C| &= |A \cup (B \cup C)| = |A| + |B \cup C| - |A \cap (B \cup C)| = |A| + |B| + |C| - |B \cap C| - |(A \cap B) \cup (A \cap C)| \\ &= |A| + |B| + |C| - |B \cap C| - (|A \cap B| + |A \cap C| - |(A \cap B) \cap (A \cap C)|) \\ &= |A| + |B| + |C| - |B \cap C| - |C \cap A| - |A \cap B| + |A \cap B \cap C|. \end{aligned}$$

(iv) [PVT’s] Chứng minh bằng phương pháp quy nạp Toán học. Trường hợp $n = 1$ hiển nhiên, $n = 2, 3, 4$ đã chứng minh lần lượt ở (i)–(iii). Giả sử đẳng thức đúng đến $n = N$, i.e.:

$$\left| \bigcup_{i=1}^N A_i \right| = \sum_{\emptyset \neq T \subseteq [N]} (-1)^{|T|+1} \left| \bigcap_{i \in T} A_i \right|.$$

Cần chứng minh đẳng thức cũng đúng với $n = N + 1$, i.e., cần chứng minh:

$$\left| \bigcup_{i=1}^{N+1} A_i \right| = \sum_{\emptyset \neq T \subseteq [N+1]} (-1)^{|T|+1} \left| \bigcap_{i \in T} A_i \right|.$$

Áp dụng (i) với $A = \bigcup_{i=1}^N A_i$, $B = A_{N+1}$ & giả thiết quy nạp, được:

$$\left| \bigcup_{i=1}^{N+1} A_i \right| = \left| \bigcup_{i=1}^N A_i \right| + |A_{N+1}| - \left| A_{N+1} \cap \left(\bigcup_{i=1}^N A_i \right) \right| = \sum_{\emptyset \neq T \subseteq [N]} (-1)^{|T|+1} \left| \bigcap_{i \in T} A_i \right| + |A_{N+1}| - \left| \bigcup_{i=1}^N A_{N+1} \cap A_i \right|.$$

Nhận xét: Tập con khác rỗng của $[N + 1]$ gồm 2 loại:

- các tập con của $[N]$, ký hiệu $S_1, \dots, S_m$ (không có phần tử thứ $N + 1$)
- tập $\{N + 1\}$ & các tập $\{N + 1\} \cup S_i$ (có phần tử thứ $N + 1$).

Suy ra

$$\sum_{\emptyset \neq T \subset [N+1]} (-1)^{|T|+1} \left| \bigcap_{i \in T} A_i \right| = \sum_{\emptyset \neq T \subset [N]} (-1)^{|T|+1} \left| \bigcap_{i \in T} A_i \right| + |A_{N+1}| + \sum_{\emptyset \neq T \subset \{N+1\} \cup S_i} (-1)^{|T|+1} \left| \bigcap_{i \in T} A_i \right|.$$

Như vậy ta chỉ cần chứng minh

$$\left| \bigcup_{i=1}^N A_{N+1} \cap A_i \right| = - \sum_{\emptyset \neq T \subset \{N+1\} \cup S_i} (-1)^{|T|+1} \left| \bigcap_{i \in T} A_i \right|.$$

Thật vậy, áp dụng giả thiết quy nạp cho VT được

$$\begin{aligned} \left| \bigcup_{i=1}^N A_{N+1} \cap A_i \right| &= \sum_{\emptyset \neq T \subset [N]} (-1)^{|T|+1} \left| \bigcap_{i \in T} A_{N+1} \cap A_i \right| \\ &= - \sum_{\emptyset \neq T \subset [N]} (-1)^{|T|+2} \left| \left(\bigcap_{i \in T} A_i \right) \cap A_{N+1} \right| = - \sum_{\emptyset \neq T' \subset \{N+1\} \cup S_i} (-1)^{|T'|+1} \left| \bigcap_{i \in T'} A_i \right|. \end{aligned}$$

Như vậy đẳng thức cũng đúng với $n = N + 1$. Theo nguyên lý quy nạp toán học, ta có điều phải chứng minh.

(v) Đặt $P(n, k) \colon (-1)^{k+1} \sum_{1 \leq i_1 < \dots < i_k \leq n} \left| \bigcap_{j=1}^k A_{i_j} \right|$, đẳng thức vừa chứng minh ở (iv) có thể được viết lại thành

$$\left| \bigcup_{i=1}^n A_i \right| = \sum_{k=1}^n (-1)^{k+1} \sum_{1 \leq i_1 < \dots < i_k \leq n} \left| \bigcap_{j=1}^k A_{i_j} \right| = \sum_{k=1}^n P(n, k).$$

Cần chứng minh:

$$\left| \bigcup_{i=1}^n A_i \right| \begin{cases} \leq \sum_{k=1}^m P(n, k), \quad \forall m \in [n-1], m \not\equiv 2, \\ \geq \sum_{k=1}^m P(n, k), \quad \forall m \in [n-1], m \equiv 2, \end{cases}$$

bằng phương pháp quy nạp Toán học. □

2nd chứng minh. (i) (Sử dụng phương pháp liệt kê, [Phu10, VD2, p. 16]) Xuất phát từ phần giao của 2 tập hợp A, B : Giả sử $A \cap B = \{c_1, \dots, c_p\}$, $A = \{a_1, \dots, a_m, c_1, \dots, c_p\}$, $B = \{b_1, \dots, b_n, c_1, \dots, c_p\}$, thì $A \cup B = \{a_1, \dots, a_m, b_1, \dots, b_n, c_1, \dots, c_p\}$, nên $|A| = m + p$, $|B| = n + p$, $|A \cup B| = m + n + p$, suy ra $|A \cup B| = |A| + |B| - |A \cap B|$. (ii) Có thể sử dụng (i) 2 lần liên tiếp như 1st chứng minh hoặc sử dụng phương pháp liệt kê tương tự như (i) của 2nd chứng minh. □

Theorem 2 (Inclusion–exclusion principle). *For any $n \in \mathbb{N}^*$, $\mathcal{E}$ any finite sets $A_1, \dots, A_n$, one has the identity*

$$\left| \bigcup_{i=1}^n A_i \right| = \sum_{i=1}^n |A_i| - \sum_{1 \leq i < j \leq n} |A_i \cap A_j| + \sum_{1 \leq i < j < k \leq n} |A_i \cap A_j \cap A_k| - \dots + (-1)^{n+1} |A_1 \cap \dots \cap A_n|,$$

which can be compactly written as

$$\left| \bigcup_{i=1}^n A_i \right| = \sum_{k=1}^n (-1)^{k+1} \sum_{1 \leq i_1 < \dots < i_k \leq n} |A_{i_1} \cap \dots \cap A_{i_k}|,$$

or

$$\left| \bigcup_{i=1}^n A_i \right| = \sum_{\emptyset \neq J \subset \{1, \dots, n\}} (-1)^{|J|+1} \left| \bigcap_{j \in J} A_j \right|.$$

In words, to count the number of elements in a finite union of finite sets, 1st sum the cardinalities of the individual sets, then subtract the number of elements that appear in at least 2 sets, then add back the number of elements that appear in at least 3 sets, then subtract the number of elements that appear in at least 4 sets, & so on. This process always ends since there can be no elements that appear in more than the number of sets in the union.

In applications, it is common to see the principle expressed in its complementary form:

Theorem 3 (Complementary form of inclusion–exclusion principle). *Let S be a finite universal set containing all of the A_i $\mathcal{E}$ letting $\overline{A_i}$ denote the complement of A_i in S , by De Morgan's laws, one has*

$$\left| \bigcap_{i=1}^n \overline{A_i} \right| = \left| S \setminus \bigcup_{i=1}^n A_i \right| = |S| - \sum_{i=1}^n |A_i| + \sum_{1 \leq i < j \leq n} |A_i \cap A_j| - \dots + (-1)^n |A_1 \cap \dots \cap A_n|.$$

As another variant due to **J. J. SYLVESTER** of the statement, let $P_1, \dots, P_n$ be a list of properties that elements of a set S may or may not have, then the principle of inclusion–exclusion provides a way to calculate the number of elements of S that have none of the properties. Just let A_i be the subset of elements of S which have the property P_i & use the principle in its complementary form.

Theorem 4 (Inclusion–exclusion principle in probability). *For any $n \in \mathbb{N}^*$, $\mathcal{E}$ for any events $A_1, \dots, A_n$ in a **probability space** $(\Omega, \mathcal{F}, \mathbb{P})$:*

(i) *For $n = 2$, $\mathbb{P}(A_1 \cup A_2) = \mathbb{P}(A_1) + \mathbb{P}(A_2) - \mathbb{P}(A_1 \cap A_2)$.*

(ii) *For $n = 3$, $\mathbb{P}(A_1 \cup A_2 \cup A_3) = \mathbb{P}(A_1) + \mathbb{P}(A_2) + \mathbb{P}(A_3) - \mathbb{P}(A_1 \cap A_2) - \mathbb{P}(A_2 \cap A_3) - \mathbb{P}(A_3 \cap A_1) + \mathbb{P}(A_1 \cap A_2 \cap A_3)$.*

(iii) *In general*

$$\mathbb{P}\left(\bigcup_{i=1}^n A_i\right) = \sum_{i=1}^n \mathbb{P}(A_i) - \sum_{i < j} \mathbb{P}(A_i \cap A_j) + \sum_{i < j < k} \mathbb{P}(A_i \cap A_j \cap A_k) + \dots + (-1)^{n-1} \mathbb{P}\left(\bigcap_{i=1}^n A_i\right), \quad (1.1)$$

which can be written in closed form as

$$\mathbb{P}\left(\bigcup_{i=1}^n A_i\right) = \sum_{i=1}^n (-1)^{k-1} \sum_{I \subset [n], |I|=k} \mathbb{P}(A_I), \quad (1.2)$$

where the last sum runs over all subsets I of the indices $1, \dots, n$ which contain exactly k elements, $\mathcal{E} A_I := \bigcap_{i \in I} A_i$ denotes the intersection of all those A_i with index in I .

In particular, if the probability of the intersection A_I only depends on the cardinality of I , i.e., for every $k \in [n]$, there is an a_k s.t. $a_k = \mathbb{P}(A_I)$ for every $I \in [n]$ with $|I| = k$, then (1.2) simplifies to

$$\mathbb{P}\left(\bigcup_{i=1}^n A_i\right) = \sum_{k=1}^n (-1)^{k-1} \binom{n}{k} a_k.$$

In addition, if the events A_i are **independent & identically distributed** (i.i.d.), then $\mathbb{P}(A_i) = p$, $\forall i$, $\mathcal{E} a_k = p^k$, hence

$$\mathbb{P}\left(\bigcup_{i=1}^n A_i\right) = 1 - (1 - p)^n.$$

Problem 1. *Prove this theorem (the last result can also be derived more simply by considering the intersection of the complements of the events A_i .)*

According to the **Bonferroni inequalities**, the sum of the 1st terms in the formula is alternately an upper bound & a lower bound for the LHS. This can be used in cases where the full formula is too cumbersome.

For a general **measure space** (S, Σ, μ) & **measurable** subsets $A_1, \dots, A_n$ of **finite measure**, the above identities also hold when the probability measure $\mathbb{P}$ is replaced by the measure μ .

Theorem 5 (General form).

$$g(A) = \sum_{S \subset A} f(S) \Rightarrow f(A) = \sum_{S \subset A} (-1)^{|A|-|S|} g(S).$$

The combinatorial version Thm. 2 & the probabilistic version Thm. 4 of the inclusion–exclusion principle are instances of 5.

1.4 Problems on inclusion–exclusion principle

Problem 2 (Counting derangements – đếm số quân bài đánh tráo). *Suppose there is a deck of n cards numbered from 1 to n . Suppose a card numbered m is in the correct position if it is the m th card in the deck. How many ways, W , can the cards be shuffled with at least 1 card being in the correct position?*

– Giả sử có 1 bộ bài n lá bài được đánh số từ 1 đến n . Giả sử 1 lá bài được đánh số m ở đúng vị trí nếu nó là lá bài thứ m trong bộ bài. Có bao nhiêu cách, W , có thể xáo trộn các lá bài sao cho ít nhất 1 lá bài ở đúng vị trí?

Chương 2

Counting – Đếm

Contents

2.1	Problems on counting	12
2.2	Euler candy problem – Bài toán chia kẹo Euler	12
2.3	Method of mathematical induction & recurrence – Phương pháp quy nạp toán học & truy hồi/đệ quy	13
2.4	Principle of strong induction – Nguyên lý quy nạp mạnh	14
2.5	Fibonacci & Lucas numbers	14
2.6	Recurrence Relations – Quan hệ truy hồi/hồi quy/đệ quy	16
2.7	Pigeonhole principle & Ramsey theory – Nguyên lý chuồng bồ câu & lý thuyết Ramsey	16
2.8	Counting rules & Stirling number of type 1 & type 2	16
2.9	Hoán vị & tổ hợp	17

2.1 Problems on counting

Bài toán 8. 1 lớp có $n \in \mathbb{N}^*$ sinh viên. Lớp muốn trong bức ảnh có $a \in \mathbb{N}^*$ người hàng đầu & $n - a$ sinh viên ngồi hàng sau. Đếm số cách.

Chứng minh. Chọn ra a bạn ngồi hàng đầu & sắp vị trí: có A_n^a cách. Hoán vị $n - a$ bạn còn lại vào hàng sau: có $(n - a)!$ cách. Theo quy tắc nhân, có $A_n^a(n - a)! = \frac{n!}{(n - a)!}(n - a)! = n!$ cách. $\square$

Bài toán 9 (O, +1). Cho $n \in \mathbb{N}^*$. Chứng minh số cách khác nhau để đặt n dấu ngoặc mở & n dấu ngoặc đóng đúng đắn bằng số Catalan thứ n :

$$C_n := \frac{1}{n+1}C_{2n}^n = \frac{(2n)!}{n!(n+1)!}, \forall n \in \mathbb{N}^*.$$

Bài toán 10 (+0.5). Cho $n \in \mathbb{N}^*$, $k \in \mathbb{N}$, $0 \leq k \leq n$. Viết chương trình C/C++, Pascal, Python để tính & cho biết giá trị nhỏ nhất của n gặp lỗi overflow: (a) $P_n = n!$. (b) A_n^k . (c) C_n^k . (d) Số Catalan thứ n .

2.2 Euler candy problem – Bài toán chia kẹo Euler

Bài toán 11 (Euler candy problem – Bài toán chia kẹo Euler). Cho $m, n \in \mathbb{N}^*$. Xét phương trình nghiệm nguyên

$$\sum_{i=1}^n x_i = m. \quad (2.1)$$

(a) Đếm số nghiệm nguyên dương của phương trình (2.1). (b) Đếm số nghiệm nguyên không âm của phương trình (2.1). (c) Đếm số nghiệm nguyên của phương trình

$$\sum_{i=1}^m x_i + \sum_{i=1}^n y_i = p \text{ s.t. } \begin{cases} x_i \geq 1, \forall i \in [m], \\ y_i \geq 0, \forall i \in [n], \end{cases}$$

(d) Đếm số nghiệm nguyên của phương trình

$$\sum_{i=1}^n x_i = m \text{ s.t. } x_i \geq m_i, \forall i \in [n].$$

(e) Đếm số nghiệm nguyên của phương trình

$$\sum_{i=1}^n x_i = m \text{ s.t. } m_i \leq x_i \leq M_i, \forall i \in [n].$$

Chứng minh. (a) C_{m-1}^{n-1} . (b) C_{p+n-1}^{m+n-1} . (d) $C_{m+n-1-\sum_{i=1}^n m_i}$. □

2.3 Method of mathematical induction & recurrence – Phương pháp quy nạp toán học & truy hồi/đệ quy

Ideas of method of mathematical induction. In philosophy & in the sciences, the inductive method refers to the process of starting with observations & then looking for general laws & theories. Mathematical induction – which we just called *induction* – is quite different. For us, induction is a method of proof. When we have an infinite sequence $\{P_n\}_{n=1}^\infty = P_1, P_2, \dots$ of (related) mathematical statements that need a proof, then instead of proving each 1 of these statements, we may be able to just prove that whenever 1 of the statements is true, then so is the next statement (i.e., if P_k is true, then so is P_{k+1}). If we manage such a feat, then proving P_1 , the 1st statement, starts a domino effect resulting in all of the statements being true.

– Ý tưởng về phương pháp quy nạp toán học. Trong triết học & trong khoa học, phương pháp quy nạp đề cập đến quá trình bắt đầu bằng các quan sát & sau đó tìm kiếm các định luật & lý thuyết chung. Quy nạp toán học – mà chúng ta chỉ gọi là *quy nạp* – thì khá khác. Đối với chúng ta, quy nạp là 1 phương pháp chứng minh. Khi chúng ta có 1 chuỗi vô hạn $\{P_n\}_{n=1}^\infty = P_1, P_2, \dots$ các mệnh đề toán học (có liên quan) cần được chứng minh, thì thay vì chứng minh từng 1 trong số các mệnh đề này, chúng ta có thể chỉ cần chứng minh rằng bất cứ khi nào 1 trong các mệnh đề là đúng, thì mệnh đề tiếp theo cũng vậy (tức là nếu P_k đúng, thì P_{k+1} cũng đúng). Nếu chúng ta thực hiện được kỳ tích như vậy, thì việc chứng minh P_1 , mệnh đề đầu tiên, sẽ bắt đầu 1 hiệu ứng domino khiến tất cả các mệnh đề đều đúng.

Intuition. A sequence of *consecutive* pieces of domino falling.

– Trực giác. Phương pháp quy nạp toán học hoạt động như cách 1 chuỗi các quân cờ domino *liên tiếp* rơi xuống sau khi đẩy ngã quân domino đầu tiên (1 quân domino bất kỳ bị ngã sẽ khiến quân domino tiếp theo nó bị ngã).

Principle of Mathematical Induction. Given an infinite sequence of propositions $\{P_n\}_{n=1}^\infty = P_1, P_2, \dots, P_n, \dots$, in order to prove that all of them are true, it is enough to show 2 things:

- The base case: P_1 is true.
- The inductive step: For all $k \in \mathbb{N}^*$, if P_k is true, then so is P_{k+1} .

Remark 3. 1 drawback of mathematical induction: to use it, you already have to know the pattern & the answer. Mathematical induction – unlike the inductive method in science – does not help in finding the pattern. 1 strength of induction: it allows you to use P_k to prove P_{k+1} . This is a big advantage – it almost seems like cheating – since often P_k looks very much like P_{k+1} .

– 1 nhược điểm của quy nạp toán học: để sử dụng nó, bạn phải biết mô hình & câu trả lời. Quy nạp toán học – không giống như phương pháp quy nạp trong khoa học – không giúp tìm ra mô hình. 1 điểm mạnh của quy nạp: nó cho phép bạn sử dụng P_k để chứng minh P_{k+1} . Đây là 1 lợi thế lớn – gần giống như gian lận – vì thường thì P_k trông rất giống P_{k+1} .

Bài toán 12. Chứng minh: (a) (Tổng của n số nguyên dương đầu tiên, n số nguyên lẻ đầu tiên, n số nguyên dương chẵn đầu tiên) $\sum_{i=1}^n i = \frac{n(n+1)}{2}$, $\sum_{i=1}^n (2i-1) = n^2$, $\sum_{i=1}^n 2i = n(n+1)$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$. (b) (Tổng bình phương của n số nguyên dương đầu tiên, n số nguyên lẻ đầu tiên, n số nguyên dương chẵn đầu tiên) $\sum_{i=1}^n i^2 = \frac{n(n+1)(2n+1)}{6}$, $\sum_{i=1}^n (2i-1)^2$, $\sum_{i=1}^n (2i)^2$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$. (c) $\sum_{i=1}^n i^3 = (\sum_{i=1}^n i)^2 = \frac{n^2(n+1)^2}{4}$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$. (d) Tìm cách tính $S(n, k) := \sum_{i=1}^n i^k$, $\forall n, k \in \mathbb{N}^*$. (e) Tính, $\forall n \in \mathbb{N}^*$. (f) Tính $\sum_{i=1}^n (2i-1)^3$, $\sum_{i=1}^n (2i)^3$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$. (g) $\sum_{i=1}^n \frac{1}{i(i+1)} = \frac{n}{n+1}$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$. (h) $\sum_{i=1}^n \frac{1}{\sqrt{i} + \sqrt{i+1}} = \sqrt{n+1} - 1$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$. (i) $\prod_{i=1}^n \frac{i^3 - 1}{i^3 + 1} = \frac{2(n^2 + n + 1)}{3n(n+1)}$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$.

See, e.g., [Wikipedia/ring of integers](#).

Bài toán 13. Cho $m \in \mathbb{N}^*$ là 1 số không chính phương. Chứng minh: (a) $\exists A, B \in \mathbb{N}^*$ s.t. $(a + b\sqrt{m})^n = A + B\sqrt{m}$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$. (b) $\exists A, B \in \mathbb{N}^*$ s.t. $(a - b\sqrt{m})^n = A - B\sqrt{m}$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$.

Bài toán 14. Chứng minh: (a) $(a+1)^n - an - 1 : n^2$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$, $\forall a \in \mathbb{Z}$. (b) $(a+1)^n - \frac{n(n-1)}{2}a^2 - an - 1 : n^3$, $\forall a \in \mathbb{Z}$.

Problem 3 ([Sha22], p. 6). On a large square piece of paper, draw $n \in \mathbb{N}^*$ straight lines that start from 1 side of the square & end on another side. Each 2 of the lines intersect but no 3 (or more) lines go through the same point. Let $f(n)$ be the number of regions which the lines split the piece of paper. Compute some values of $f(n)$ & predict its general formula.

Problem 4 ([Sha22], P1.1.2., p. 10). *Prove: (a) (Formula of triangle numbers) $\sum_{i=1}^n i = \frac{n(n+1)}{2}$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$. (b) (Partial sums of geometric sequences)*

$$S_n(a) := \sum_{i=0}^n a^i = \begin{cases} n+1 & \text{if } a = 1, \\ \frac{a^{n+1} - 1}{a - 1} & \text{if } a \neq 1, \end{cases} \quad \forall n \in \mathbb{N}^*.$$

(c) Compute $1 + \sum_{i=1}^n i!$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$. (d) Compute $3 \sum_{i=1}^n i(i+1)$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$. (e) Compute $\sum_{i=1}^n i^2$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$.

Hint. (ii) Compute $aS_n(a) - S_n(a)$.

Remark 4. The sequence of integers $\left\{ \frac{n(n+1)}{2} \right\}_{n=1}^{\infty}$ are called triangle numbers since they count the number of dots in progressively larger triangles.

Bài toán 15 ([Sha22], p. 6). Trên 1 tờ giấy vuông lớn, vẽ $n \in \mathbb{N}^*$ các đường thẳng bắt đầu từ 1 cạnh của hình vuông & kết thúc ở cạnh còn lại. Mỗi 2 đường thẳng cắt nhau nhưng không có 3 (hoặc nhiều hơn) đường thẳng nào đi qua cùng 1 điểm. Giả sử $f(n)$ là số vùng mà các đường thẳng chia tờ giấy. Tính 1 số giá trị của $f(n)$ & dự đoán công thức chung của nó.

Problem 5 ([Sha22], p. 6). You have 100 briefcases numbered 1 through 100. For any $n \in \mathbb{N}^*$, if a briefcase numbered n holds cash, then so does the briefcase numbered $n+3$. You open up briefcase numbered 55 & it has a stuffed animal in it. Can you conclude anything about any of the other briefcases?

Bài toán 16 ([Sha22], p. 6). Bạn có 100 cặp được đánh số từ 1 đến 100. Đối với bất kỳ $n \in \mathbb{N}^*$ nào, nếu 1 cặp được đánh số n đựng tiền mặt, thì cặp được đánh số $n+3$ cũng vậy. Bạn mở cặp được đánh số 55 & bên trong có 1 con thú nhồi bông. Bạn có thể kết luận điều gì về bất kỳ cặp nào khác không?

2.4 Principle of strong induction – Nguyên lý quy nạp mạnh

Given an infinite sequence of propositions $\{P_n\}_{n=1}^{\infty} = P_1, P_2, \dots, P_n, \dots$ in order to demonstrate that all of them are true, it is enough to know 2 things:

- The base case: P_1 is true.
- The inductive step: $\forall k \in \mathbb{N}^*$, if $P_1, P_2, \dots, P_k$ are true, then so is P_{k+1} .

2.5 Fibonacci & Lucas numbers

Definition 3 (Fibonacci sequences). Fibonacci sequences are defined by

$$\begin{cases} F_0 = 0, F_1 = 1, \\ F_n = F_{n-1} + F_{n-2}, \quad \forall n \in \mathbb{N}, n \geq 2. \end{cases}$$

Bài toán 17 (Fibonacci numbers – Số Fibonacci). Tính dãy số Fibonacci bằng: (a) Truy hồi $O(a^n)$ với $a \approx 1.61803$. (b) Quy hoạch động $O(n)$. (c) Quy hoạch động cải tiến. Trong mỗi thuật toán, tính cụ thể số lần gọi hàm tính $F(i)$, với $i = 0, 1, \dots, n$, số phép cộng đã thực hiện. Tính time- & space complexities.

C++: https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/blob/main/OLP_ICPC/C++/Fibonacci.cpp.

```
#include <iostream>
using namespace std;
const long nMAX = 10000;
```

```
long fib(long i) {
    if (i == 1 || i == 2)
        return 1;
    else
        return fib(i - 1) + fib(i - 2);
}
```

// \cite{Thu_Phuong_Tien_Triet_Phuong_KTLT}, p. 443

```
long fib_recurrence(long n) {
    long ans, Fn_1, Fn_2;
    if (n <= 2)
        ans = 1;
    else {
```

```

    Fn_1 = fib_recurrence(n - 1);
    Fn_2 = fib_recurrence(n - 2);
    ans = Fn_1 + Fn_2;
}
return ans;
}

// \cite{Thu_Phuong_Tien_Triet_Phuong_KTLT}, p. 443
long fib_dynamic(long n) {
    long F[nMAX + 1];
    F[0] = 0;
    F[1] = F[2] = 1;
    for (int i = 2; i <= n; ++i)
        F[i] = F[i - 1] + F[i - 2];
    return F[n];
}

// \cite{Thu_Phuong_Tien_Triet_Phuong_KTLT}, p. 443
long fib_dynamic_improved(long n) {
    long lastF = 1, F = 1;
    int i = 1;
    while (i < n) {
        F += lastF;
        lastF = F - lastF;
        ++i;
    }
    return F;
}

int main() {
    long n, i;
    cin >> n;
    cout << "Fibonacci sequence of length " << n << ":\n";

    for (i = 0; i <= n; ++i)
        cout << fib(i) << " ";
    cout << "\n";

    for (i = 0; i <= n; ++i)
        cout << fib_recurrence(i) << " ";
    cout << "\n";

    for (i = 0; i <= n; ++i)
        cout << fib_dynamic(i) << " ";
    cout << "\n";

    for (i = 0; i <= n; ++i)
        cout << fib_dynamic_improved(i) << " ";
    cout << "\n";
}

```

Definition 4 (Lucas sequences). *The sequence of Lucas numbers are defined by*

$$\begin{cases} L_0 = 2, L_1 = 1, \\ L_n = L_{n-1} + L_{n-2}, \forall n \in \mathbb{N}, n \geq 2. \end{cases}$$

2.6 Recurrence Relations – Quan hệ truy hồi/hồi quy/đệ quy

2.7 Pigeonhole principle & Ramsey theory – Nguyên lý chuồng bồ câu & lý thuyết Ramsey

2.8 Counting rules & Stirling number of type 1 & type 2

Problem 6 ([Sha22], p. 2). Given $m, n \in \mathbb{N}^*$, $m \leq n$. Count the number of sequences $a_1, a_2, \dots, a_n$ consisting of m 0's & $n - m$ 1's, if no 2 consecutive terms are both 0's? Write C/C++, Python programs to illustrate.

– Cho $m, n \in \mathbb{N}^*$, $m \leq n$. Đếm số dãy số $a_1, a_2, \dots, a_n$ gồm m 0's & $n - m$ 1's, nếu không có 2 số hạng liên tiếp nào đều là 0's? Viết chương trình C/C++, Python để mô phỏng.

Chứng minh. C_{n-m+1}^m .

C++:

```
#include<bits/stdc++.h>
using namespace std;

long long total = 0;

long long nCk(int n, int k) {
    if (k>n||k<0) return 0;
    long long res=1;
    for(int i=1; i<=k; i++) {
        res*=(n-i+1);
        res/=i;
    }
    return res;
}

void generateSeq(int n, int m, int pos, int last, vector<int>& seq, int cnt0, int cnt1) {
    if (cnt0>m || cnt1>n-m) return;
    if (pos==n) {
        if(cnt0==m && cnt1==n-m) {
            for(int x:seq) cout<<x<<" ";
            cout<<"\n";
            total++;
        }
    }

    seq.push_back(1);
    generateSeq(n, m, pos+1, 1, seq, cnt0, cnt1+1);
    seq.pop_back();

    if(last!=0) {
        seq.push_back(0);
        generateSeq(n, m, pos+1, 0, seq, cnt0+1, cnt1);
        seq.pop_back();
    }
}

int main() {
    ios_base::sync_with_stdio(0);
    cin.tie(0); cout.tie(0);
    int n, m;
    cin>>n>>m;
    vector<int> seq;
    generateSeq(n, m, 0, -1, seq, 0, 0);
    cout<<"Tong so day hop le: "<<total<<"\n";
    cout<<"(n-m+1)Cm = "<<nCk(n-m+1, m);
}
```

Problem 7 ([Sha22], p. 3). Let $f(n)$ be the number of subsets of $[n]$. Prove that $f(n) = 2^n$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$.

Problem 8 ([Sha22], p. 3). Assume $n \in \mathbb{N}$, $n \geq 2$, people given their n hats to a hat-check person. Let $f(n)$ be the number of ways that the hats can be returned, so that everyone has 1 hat, but no one has their own hat. Prove: (a) $f(n) = n! \sum_{i=0}^n \frac{(-1)^i}{i!}$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$. (b) $f(n)$ is the nearest integer to $\frac{n!}{e}$.

Problem 9 ([Sha22], p. 3). Given $n \in \mathbb{N}^*$. Let $f(n)$ be the number of subsets of $[n]$ that do not contain 2 consecutive integers. (a) Compute $f(1), f(2), f(3), f(4)$. (b) Prove: $f(n) = f(n-1) + f(n-2)$, $\forall n \in \mathbb{N}$, $n \geq 3$. (c) Prove:

$$f(n) = \frac{1}{\sqrt{5}} (\tau^{n+2} - \bar{\tau}^{n+2}), \text{ where } \tau = \frac{1+\sqrt{5}}{2}, \bar{\tau} = \frac{1-\sqrt{5}}{2}.$$

2.9 Hoán vị & tổ hợp

Bài toán 18 (Consecutive coin toss – Gieo các đồng xu liên tiếp). Cho $n, k \in \mathbb{N}^*$, $k \leq n$. Tung 1 đồng xu đồng chất ngẫu nhiên n lần. Tính xác suất lý thuyết của sự kiện: (a) Toàn bộ đều là mặt sấp (ngửa). (b) Có đúng k lần xuất hiện mặt sấp (ngửa). (c) Có ít nhất k lần xuất hiện mặt sấp (ngửa). (d) Có đúng k lần xuất hiện mặt sấp (ngửa) liên tiếp nhau. (e) Có ít nhất k lần xuất hiện mặt sấp (ngửa) liên tiếp nhau.

Giải. Gọi $X_i \in \{S, N\}$ là biến cố ngẫu nhiên biểu diễn mặt đồng xu trong lần tung thứ i , $\forall i = 1, \dots, n$. Không gian mẫu: $|\Omega| = \prod_{i=1}^n 2 = 2^n$. (a) Vì chỉ có 1 trường hợp thuận lợi là $(S, S, \dots, S)$ nên $\mathbb{P}(X_i = S, \forall i = 1, \dots, n) = \mathbb{P}(|\{i; X_i = S\}| = n) = \frac{1}{2^n}$. Tương tự, vì chỉ có 1 trường hợp thuận lợi là $(N, N, \dots, N)$ nên $\mathbb{P}(X_i = N, \forall i = 1, \dots, n) = \mathbb{P}(|\{i; X_i = N\}| = n) = \frac{1}{2^n}$. (b) $\mathbb{P}(|\{i; X_i = S\}| = k) = \mathbb{P}(|\{i; X_i = N\}| = k) = \frac{C_n^k}{2^n}$, $\forall k = 0, \dots, n$. (c) $\mathbb{P}(|\{i; X_i = S\}| \geq k) = \mathbb{P}(|\{i; X_i = N\}| \geq k) = \frac{C_n^k + C_n^{k+1} + \dots + C_n^n}{2^n} = \frac{\sum_{i=k}^n C_n^i}{2^n}$, $\forall k = 0, \dots, n$. (d) $\mathbb{P} = \frac{n-k+1}{2^n}$. (e) $\mathbb{P} = \frac{\sum_{i=k}^n (n-i+1)}{2^n} = \frac{(n+1)(n-k+1) - \frac{(n+k)(n-k+1)}{2}}{2^n}$.

□

Bài toán 19 (Simultaneous coin toss – Gieo các đồng xu đồng thời). Cho $n, k \in \mathbb{N}^*$, $k \leq n$. Tung đồng thời n đồng xu đồng chất ngẫu nhiên. Tính xác suất lý thuyết của sự kiện: (a) Toàn bộ đều là mặt sấp (ngửa). (b) Có đúng k lần xuất hiện mặt sấp (ngửa). (c) Có ít nhất k lần xuất hiện mặt sấp (ngửa).

Giải. Gọi X là biến cố ngẫu nhiên chỉ số mặt S xuất hiện khi tung đồng thời n đồng xu. (a) $\mathbb{P}(X = n) = \mathbb{P}(X = 0) = \frac{1}{n+1}$. (b) $\mathbb{P}(X = k) = \frac{1}{n+1}$

□

Bài toán 20 (Consecutive 2 dice rolls – Gieo 2 xúc xắc lần lượt). Gieo lần lượt 2 con xúc xắc. Tính xác suất lý thuyết của sự kiện: (a) 2 mặt có cùng số chấm, khác số chấm. (b) Số chấm 2 mặt có cùng tính chẵn lẻ, khác tính chẵn lẻ. (c) Số chấm 2 mặt đều là số nguyên tố, đều là hợp số, có ít nhất 1 số nguyên tố, có ít nhất 1 hợp số. (d) Số chấm 1 mặt là ước (bội) của số chấm trên mặt còn lại. (e) Tổng số chấm 2 mặt bằng $n \in \mathbb{N}$.

Ans. (e) $f(n) = (\min\{n-1, 6\} - \max\{n-6, 1\} + 1) \mathbf{1}_{n \in \{2, 3, \dots, 12\}}$.

Bài toán 21 (Simultaneous 2 dice rolls – Gieo 2 xúc xắc đồng thời). Gieo đồng thời 2 con xúc xắc. Tính xác suất lý thuyết của sự kiện: (a) 2 mặt có cùng số chấm, khác số chấm. (b) Số chấm 2 mặt có cùng tính chẵn lẻ, khác tính chẵn lẻ. (c) Số chấm 2 mặt đều là số nguyên tố, đều là hợp số, có ít nhất 1 số nguyên tố, có ít nhất 1 hợp số. (d) Số chấm 1 mặt là ước (bội) của số chấm trên mặt còn lại. (e) Tổng số chấm 2 mặt bằng $n \in \mathbb{N}$.

Bài toán 22 (Consecutive n dice rolls – Gieo n xúc xắc lần lượt). Gieo lần lượt $n \in \mathbb{N}^*$ con xúc xắc. Tính xác suất lý thuyết của sự kiện: (a) n mặt có cùng số chấm. (b) n mặt có khác số chấm. (c) Số chấm n mặt có cùng tính chẵn lẻ. (d) Số chấm 1 mặt là ước (bội) của số chấm trên các mặt còn lại. (e) Tổng số chấm n mặt bằng $a \in \mathbb{N}$.

Bài toán 23 (Simultaneous n dice rolls – Gieo n xúc xắc đồng thời). Gieo đồng thời $n \in \mathbb{N}^*$ con xúc xắc. Tính xác suất lý thuyết của sự kiện: (a) n mặt có cùng số chấm. (b) n mặt có khác số chấm. (c) Số chấm n mặt có cùng tính chẵn lẻ. (d) Số chấm 1 mặt là ước (bội) của số chấm trên các mặt còn lại. (e) Tổng số chấm n mặt bằng $a \in \mathbb{N}$.

Bài toán 24 (Squares & rectangles with same perimeter – Hình vuông & hình chữ nhật cùng chu vi). Cho $n \in \mathbb{N}^*$. Viết n thành tổng 2 số: $n = a + b$. Tính xác suất để a, b cùng là độ dài cạnh của 1 hình vuông, xác suất để a, b là độ dài 2 cạnh của 1 hình chữ nhật nếu: (a) $a, b \in \mathbb{N}^*$. (b) $a, b \in \mathbb{N}$.

Bài toán 25 (Squares & rectangles with same area – hình vuông & hình chữ nhật cùng diện tích). Cho $a \in \mathbb{N}^*$, $a \geq 2$ có phân tích thừa số nguyên tố $a = \prod_{i=1}^n p_i^{a_i} = p_1^{a_1} p_2^{a_2} \dots p_n^{a_n}$ với p_i là số nguyên tố, $a_i \in \mathbb{N}^*$, $\forall i = 1, 2, \dots, n$. (a) Viết ngẫu nhiên a thành tích của 2 số: $a = bc$. Tính xác suất để b, c là độ dài 2 cạnh của 1 hình chữ nhật, xác suất để b, c cùng là độ dài cạnh của 1 hình vuông nếu: (i) $b, c \in \mathbb{N}$. (ii) $b, c \in \mathbb{Z}$. (b) Lấy ngẫu nhiên 2 số $b, c \in \mathcal{U}(a)$. Tính xác suất để phân số $\frac{b}{c}$: (i) tối giản. (ii) không tối giản.

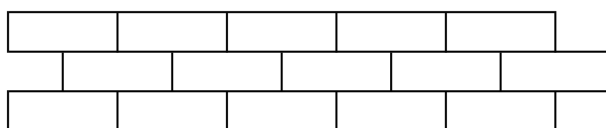
Definition 5 (Prime-counting function). The prime-counting function is the function counting the number of prime numbers less than or equal to some real number x , denoted by $\pi(x) := |\{p \in \mathbb{N}^* | p \text{ is a prime, } p \leq x\}|$.

Định nghĩa 10 (Hàm đếm số số nguyên tố). Hàm đếm số số nguyên tố là hàm đếm số số nguyên tố nhỏ hơn hoặc bằng $x \in \mathbb{R}$, ký hiệu là $\pi(x) := |\{p \in \mathbb{N}^* | p \text{ là số nguyên tố, } p \leq x\}|$.

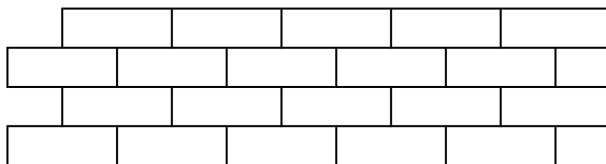
Bài toán 26 (Prime, composite – số nguyên tố, hợp số). Cho $m, n, k \in \mathbb{N}^*$. Đặt $A_n = \{1, 2, \dots, n\}$ là tập hợp n số nguyên dương đầu tiên, $\forall n \in \mathbb{N}^*$. (a) Lấy m số từ A_n . Tính xác suất để m số này cùng chẵn, cùng lẻ, có ít nhất 1 số chẵn, có ít nhất 1 số lẻ, có đúng k số chẵn, có đúng k số lẻ, có ít nhất k số chẵn, có ít nhất k số lẻ. (b) Lấy m số phân biệt từ A_n . Tính xác suất để m số này đều là số nguyên tố, đều là hợp số, có đúng k số nguyên tố, có đúng k hợp số, có ít nhất 1 số nguyên tố, có ít nhất 1 hợp số, có ít nhất k số nguyên tố, có ít nhất k hợp số. (c) Viết chương trình Pascal, Python C/C++ để mô phỏng việc tính các xác suất đó.

Bài toán 27 (Odd, even – chẵn, lẻ). Cho $a, b \in \mathbb{Z}$, $a < b$, $n, k \in \mathbb{N}^*$, $n \geq 2$, $k \leq n$. Đặt $A = [a, b] \cap \mathbb{Z} = \{a, a+1, a+2, \dots, b-1, b\}$. (a) Lấy 2 số từ tập A . Xét 2 trường hợp phân biệt, không nhất thiết phân biệt. Tính xác suất để 2 số này cùng tính chẵn lẻ, khác tính chẵn lẻ. (b) Lấy n số từ tập A . Tính xác suất để n số này đều chẵn, đều lẻ, cùng tính chẵn lẻ, có đúng k số chẵn, k số lẻ, có ít nhất k số chẵn, k số lẻ. (c) Viết chương trình Pascal, Python C/C++ để mô phỏng việc tính các xác suất đó.

Bài toán 28 (VMC2024B4). (a) Đếm số cách chọn ra 3 viên gạch, mỗi viên từ 1 hàng trong 3×5 viên gạch xếp xen kẽ, sao cho không có 2 viên gạch nào được lấy ra nằm kề nhau (2 viên gạch được gọi là kề nhau nếu có chung 1 phần của 1 cạnh).

(b) Đếm số cách chọn ra 4 viên gạch, mỗi viên từ 1 hàng trong 4×5 viên gạch xếp xen kẽ, sao cho không có 2 viên gạch nào được lấy ra nằm kề nhau.

(c) Cho $m, n \in \mathbb{N}^*$. Đếm số cách chọn ra m viên gạch, mỗi viên từ 1 hàng trong $m \times n$ viên gạch xếp xen kẽ, sao cho không có 2 viên gạch nào được lấy ra nằm kề nhau. (d) Cho $m, n, k \in \mathbb{N}^*$. Đếm số cách chọn ra k viên gạch, không nhất thiết mỗi viên từ 1 hàng trong $m \times n$ viên gạch xếp xen kẽ, sao cho không có 2 viên gạch nào được lấy ra nằm kề nhau. (e*) Mở rộng cho trường hợp $m \times n$ với số gạch mỗi hàng có thể khác nhau, cụ thể là hàng i chứa $a_i \in \mathbb{N}^*$ viên gạch, $\forall i = 1, \dots, m$ với 2 trường hợp: (i) Mỗi viên từ 1 hàng. (ii) Lấy $k \in \mathbb{N}^*$ viên gạch, mỗi hàng có thể lấy nhiều viên.

Nhận xét 1 (Left-right symmetry – Đối xứng trái phải). Nếu số viên gạch của mỗi hàng bằng nhau & được sắp xếp xen kẽ như (a) & (b), thì thứ tự viên gạch đầu tiên từ bên trái của mỗi hàng lòi ra hay thụt vào không quan trọng, vì có thể lấy đối xứng gương trái-phải để chuyển đổi 2 trường hợp đó. Cũng chú ý đến tính đối xứng trên-dưới (top-bottom symmetry).

Chứng minh. Số cách chọn gạch từ 3 hàng, mỗi hàng n viên gạch: $(n-1)(n-2)^2 + (n-1)^2 = (n-1)(n^2 - 3n + 3)$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$, $n \geq 2$. Số cách chọn gạch từ 4 hàng, mỗi hàng $n \in \mathbb{N}^*$ viên gạch: $(n^2 - 3n + 3)^2$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$, $n \geq 2$. $\square$

• C++ codes:

- (DKAK): https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/blob/main/VMC/C++/brick_DPAK.cpp.
- (NLDK): https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/blob/main/VMC/C++/brick_NLDK.cpp.

Chương 3

Nhị thức Newton & đa thức

Theorem 6 (Binomial theorem). (i) $(a + b)^n = \sum_{i=0}^n C_n^i a^{n-i} b^i$, $\forall a, b \in \mathbb{R}$, $\forall n \in \mathbb{N}$. (ii) $\sum_{i=0}^n C_n^i = 2^n$. (iii)

$$\sum_{i=0}^n (-1)^i C_n^i = 0 \Leftrightarrow \sum_{i=0, i:\text{even}}^n C_n^i = \sum_{i=0, i:\text{odd}}^n C_n^i \Leftrightarrow \begin{cases} C_{2n}^0 + C_{2n}^2 + \cdots + C_{2n}^{2n} = C_{2n}^1 + C_{2n}^3 + \cdots + C_{2n}^{2n-1}, \\ C_{2n+1}^0 + C_{2n+1}^2 + \cdots + C_{2n+1}^{2n} = C_{2n+1}^1 + C_{2n+1}^3 + \cdots + C_{2n+1}^{2n+1}. \end{cases}$$

Bài toán 29. Khai triển: (a) $(a + b + c)^n$, $\forall a, b, c \in \mathbb{R}$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$. (b) $(a + b + c + d)^n$, $\forall a, b, c, d \in \mathbb{R}$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$. (c) $(\sum_{i=1}^m a_i)^n$, $\forall m, n \in \mathbb{N}^*$, $\forall a_i \in \mathbb{R}$, $\forall i = 1, \dots, m$. (d) z^n , $\forall z \in \mathbb{C}$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$ với $z = a + bi$, $a := \Re z$, $b := \Im z$.

3.1 Combinatorial identities – Đẳng thức tổ hợp

Các phương pháp chứng minh đẳng thức tổ hợp:

- Sử dụng phương pháp quy nạp toán học.
- Bắt đầu từ 1 đẳng thức tổ hợp, e.g., 1 khai triển của 1 biểu thức, sau đó lấy đạo hàm 2 vế (có thể lấy đạo hàm nhiều lần nếu cần thiết).
- Bắt đầu từ 1 đẳng thức tổ hợp, e.g., 1 khai triển của 1 biểu thức, sau đó lấy tích phân 2 vế (có thể lấy tích phân bội nếu cần thiết).
- Lý luận tổ hợp: Đếm bằng 2 cách.

3.1.1 Pascal's rule – Quy tắc Pascal

In mathematics, *Pascal's rule* (or *Pascal's formula*) is a combinatorial identity about **binomial coefficients**. The binomial coefficients are the numbers that appear in **Pascal's triangle**.

Theorem 7 (Pascal's rule). *One has*

$$C_{n-1}^k + C_{n-1}^{k-1} = C_n^k, \text{ i.e., } \binom{n-1}{k} + \binom{n-1}{k-1} = \binom{n}{k}, \forall n, k \in \mathbb{N}^*, \quad (\text{Pasr})$$

where $\binom{n}{k}$ is the binomial coefficient, namely the coefficient of the x^k term in the **expansion** of $(1+x)^n$. There is no restriction on the relative sizes of n, k ; in particular, (Pasr) remains valid when $n < k$ since $\binom{n}{k} = 0$ whenever $n < k$.

Together with the boundary conditions $\binom{n}{0} = \binom{n}{n} = 1$, $\forall n \in \mathbb{N}$, Pascal's rule determines that

$$\binom{n}{k} = \frac{n!}{k!(n-k)!}, \forall n, k \in \mathbb{N}, 0 \leq k \leq n.$$

In this sense, Pascal's rule is the **recurrence relation** that defines the binomial coefficients.

Problem 10. Prove Pascal's rule (Pasr).

For a combinatorial- & an algebraic proofs of Pascal's rule, see, e.g., [Wikipedia/Pascal's rule](#).

A combinatorial proof of Pascal's rule when $n \in \mathbb{N}^*$. $\binom{n}{k}$ equals the number of subsets with k elements from a set with n elements. Suppose 1 particular element is uniquely labeled X in a set with n elements. To construct a subset of k elements containing X , include X & choose $k-1$ elements from the remaining $n-1$ elements in the set. There are $\binom{n-1}{k-1}$ such subsets. To construct a subset of k elements not containing X , choose k elements from the remaining $n-1$ elements in the set. There are $\binom{n-1}{k}$ such subsets. Every subset of k elements either contains X or not. The total number of subsets with k elements in a set of n elements is the sum of the number of subsets containing X & the number of subsets that do not contain X , $\binom{n-1}{k-1} + \binom{n-1}{k}$. This equals $\binom{n}{k}$, hence (Pasr) holds. $\square$

1st algebraic proof of Pascal's rule when $n \in \mathbb{N}^*$.

$$\begin{aligned} \binom{n-1}{k} + \binom{n-1}{k-1} &= \frac{(n-1)!}{k!(n-1-k)!} + \frac{(n-1)!}{(k-1)!(n-k)!} = (n-1)! \left(\frac{1}{k!(n-1-k)!} + \frac{1}{(k-1)!(n-k)!} \right) \\ &= (n-1)! \left(\frac{n-k}{k!(n-k)!} + \frac{k}{n!(n-k)!} \right) = (n-1)! \frac{n}{k!(n-k)!} = \frac{n!}{k!(n-k)!} = \binom{n}{k}. \end{aligned}$$

□

2nd algebraic proof of Pascal's rule when $n \in \mathbb{C}$. An alternative algebraic proof using the alternative definition of binomial coefficients $\binom{n}{k} = \frac{n(n-1)\dots(n-k+1)}{k!}$, which is used as the extended definition of the binomial coefficient when $n \in \mathbb{C}$, hence (Pasr) holds more generally for $n \in \mathbb{C}$. □

Pascal's rule can be generalized to **multinomial coefficients**.

Theorem 8 (Generalized Pascal's rule). For any $p \in \mathbb{N}$, $p \geq 2$, $k_1, \dots, k_p \in \mathbb{N}$, $n = \sum_{i=1}^p k_i \geq 1$,

$$\binom{n-1}{k_1-1, k_2, k_3, \dots, k_p} + \binom{n-1}{k_1, k_2-1, k_3, \dots, k_p} + \dots + \binom{n-1}{k_1, k_2, k_3, \dots, k_p-1} = \binom{n-1}{k_1, k_2, k_3, \dots, k_p}, \quad (\text{gPasr})$$

where $\binom{n}{k_1, k_2, \dots, k_p}$ is the coefficient of the $\prod_{i=1}^p x_i^{k_i}$ term in the expansion of $(\sum_{i=1}^p x_i)^n$.

Problem 11. Prove generalized Pascal's rule (gPasr) in both combinatorial & algebraic ways.

Bài toán 30 ([Phu10], VD2, p. 54). Chứng minh $\sum_{i=1}^n iC_n^i = n2^{n-1}$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$ bằng 4 cách: (a) Sử dụng phương pháp quy nạp toán học. (b) Biến đổi số hạng tổng quát nhờ đẳng thức Pascal. (c) Xét khai triển $(1+x)^n$ rồi lấy đạo hàm 2 vế. (d) Lý luận tổ hợp.

Bài toán 31 ([Phu10], VD3, p. 54). Chứng minh $\sum_{i=0}^n \frac{C_n^i}{i+1} = \frac{2^{n+1}-1}{n+1}$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$ bằng 4 cách: (a) Sử dụng phương pháp quy nạp toán học. (b) Biến đổi số hạng tổng quát nhờ đẳng thức Pascal. (c) Xét khai triển $(1+x)^n$ rồi lấy tích phân $\int_0^1$ 2 vế. (d) Lý luận tổ hợp.

Bài toán 32 ([Phu10], VD4, p. 55). Chứng minh $\sum_{i=0}^n (C_n^i)^2 = C_{2n}^n$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$ bằng 2 cách: (a) Tính hệ số của x^n trong khai triển của nhị thức Newton của $(x+1)^{2n} = (x+1)^n(1+x)^n$ bằng 2 cách. (d) Lý luận tổ hợp.

Bài toán 33 ([Phu10], VD5, p. 55, DH-A 2006). (a) Tìm hệ số của số hạng chứa x^{26} trong khai triển nhị thức Newton của $\left(\frac{1}{x^4} + x^7\right)^n$ biết $\sum_{i=1}^n C_{2n+1}^i = 2^{20} - 1$. (b) Tìm hệ số của số hạng chứa x^k trong khai triển nhị thức Newton của $(x^a + x^n)^n$ biết $\sum_{i=1}^n C_{2n+1}^i = 2^{n_0} - 1$ với $n_0 \in \mathbb{N}^*$, $a, b \in \mathbb{R}$.

Chương 4

Phân vùng số nguyên & nguyên tắc loại suy

Chương 5

Generating function – Hàm sinh

Resources – Tài nguyên.

1. [Wikipedia/generating function](#).
2. MathScope. *Chuyên đề Tổ Hợp*.
3. LÊ ANH VINH, LÊ PHÚC LỮ.

In mathematics, a *generating function* is a representation of an **infinite sequence** of numbers as the **coefficients** of the **formal power series**. Generating functions are often expressed in **closed form** (rather than as a series), by some expression involving operations on the formal series.

– Trong toán học, hàm sinh là biểu diễn của 1 chuỗi số vô hạn dưới dạng hệ số của 1 chuỗi lũy thừa chính thức. Các hàm sinh thường được biểu diễn ở dạng đóng (thay vì dạng chuỗi), bằng 1 số biểu thức liên quan đến các phép toán trên chuỗi chính thức.

There are various types of generating functions, including *ordinary generating functions*, *exponential generating functions*, *Lambert series*, *Bell series*, & *Dirichlet series*. Every sequence in principle has a generating function of each type (except that Lambert & Dirichlet series require indices to start at 1 rather than 0), but the ease with which they can be handled may differ considerably. The particular generating function, if any, that is most useful in a given context will depend upon the nature of the sequence & the details of the problem being addressed.

– Có nhiều loại hàm sinh, bao gồm hàm sinh thông thường, hàm sinh mũ, chuỗi Lambert, chuỗi Bell & chuỗi Dirichlet. Về nguyên tắc, mỗi chuỗi đều có 1 hàm sinh của từng loại (trừ chuỗi Lambert và chuỗi Dirichlet yêu cầu chỉ số bắt đầu từ 1 thay vì 0), nhưng mức độ dễ dàng xử lý chúng có thể khác nhau đáng kể. Hàm sinh cụ thể, nếu có, hữu ích nhất trong 1 bối cảnh nhất định sẽ phụ thuộc vào bản chất của chuỗi và các chi tiết của vấn đề đang được giải quyết.

Generating functions are sometimes called *generating series*, in that a series of terms can be said to be the *generator* of its sequence of term coefficients.

– Các hàm sinh đôi khi được gọi là *tạo chuỗi*, theo đó 1 chuỗi các số hạng có thể được coi là *tạo chuỗi* của chuỗi các hệ số số hạng của nó.

History of generating function. Generating functions were 1st introduced by **ABRAHAM DE MOIVRE** in 1730, in order to solve the general linear recurrence problem.

“The name “generating function” is due to LAPLACE. Yet, without giving it a name, EULER used the device of generating functions long before LAPLACE [...]. He applied this mathematical tool to several problems in Combinatory Analysis & the Theory of Numbers.” – **GEORGE PÓLYA**, *Mathematics & Plausible Reasoning* (1954)

“A generating function is a device somewhat similar to a bag. Instead of carrying many little objects detachedly, which could be embarrassing, we put them all in a bag, & then we have only 1 object to carry, the bag.” – **GEORGE PÓLYA**, *Mathematics & Plausible Reasoning* (1954)

“A generating function is a clothesline on which we hang up a sequence of numbers for display.” – **HERBERT WILF**, *Generatingfunctionology* (1994)

Convergence. Unlike an ordinary series, the *formal power series* is not required to **converge**: in fact, the generating function is not actually regarded as a function, & the “variable” remains an **indeterminate**. One can generalize to formal power series in > 1 indeterminate, to encode information about infinite multi-dimensional arrays of numbers. Thus generating functions are not functions in the formal sense of a mapping from a **domain** to a **codomain**.

– Không giống như 1 chuỗi thông thường, chuỗi lũy thừa chính thức không bắt buộc phải hội tụ: trên thực tế, hàm sinh không thực sự được coi là 1 hàm, và “biến” vẫn là 1 hàm bất định. Người ta có thể khái quát hóa thành chuỗi lũy thừa chính thức trong nhiều hơn 1 hàm bất định, để mã hóa thông tin về các mảng số đa chiều vô hạn. Do đó, các hàm sinh không phải là các hàm theo nghĩa chính thức của phép ánh xạ từ 1 miền tới 1 miền đồng dạng.

These expressions in terms of the indeterminate x may involve arithmetic operations, differentiation w.r.t. x & composition with (i.e., substitution into) other generating functions; since these operations are also defined for functions, the result looks like a function of x . Indeed, the closed form expression can often be interpreted as a function that can be evaluated at (sufficiently small) concrete values of x , & which has the formal series as its **series expansion**; this explains the designation “generating

functions”. However such interpretation is not required to be possible, because formal series are not required to give a **convergent series** when a nonzero numeric value is substituted for x .

– Những biểu thức này theo x bất định có thể bao gồm các phép toán số học, phép tính vi phân đối với x & phép hợp với (tức là phép thế vào) các hàm sinh khác; vì các phép toán này cũng được định nghĩa cho các hàm, nên kết quả trông giống như một hàm của x . Thật vậy, biểu thức dạng đóng thường có thể được diễn giải như một hàm có thể được đánh giá tại các giá trị cụ thể (đủ nhỏ) của x , & có chuỗi chính thức là phép khai triển chuỗi của nó; điều này giải thích cho tên gọi “hàm sinh”. Tuy nhiên, không nhất thiết phải có cách diễn giải như vậy, vì chuỗi chính thức không bắt buộc phải đưa ra một chuỗi hội tụ khi một giá trị số khác không được thay thế cho x .

Limitations of generating function. Not all expressions that are meaningful as functions of x are meaningful as expressions designating formal series, e.g., negative & fractional powers of x are examples of functions that do not have a corresponding formal power series.

– *Hạn chế của hàm sinh.* Không phải tất cả các biểu thức có ý nghĩa như hàm của x đều có ý nghĩa như các biểu thức chỉ định chuỗi chính thức, ví dụ, lũy thừa phân số & âm của x là ví dụ về các hàm không có chuỗi lũy thừa chính thức tương ứng.

Idea of generating functions. If we want to find a formula for some function $f(n)$ with $n \in \mathbb{N}$, then we can form the generating function of $f(n)$:

$$F(x) := \sum_{n \geq 0} f(n)x^n = f(0) + f(1)x + f(2)x^2 + \cdots + f(n)x^n + \cdots, \quad (\text{genf})$$

so that a_n is the coefficient of x^n in the Taylor series expansion of $F(x)$ defined by (genf).

Here we are concerned with formal power series, & questions of convergence do not come up (at least for elementary applications). Sometimes this power series has a nice closed form & then we can manipulate this function & get information about $f(n)$, $\forall n \in \mathbb{N}$.

– Ở đây chúng ta quan tâm đến chuỗi lũy thừa chính thức, & các câu hỏi về sự hội tụ không xuất hiện (ít nhất là đối với các ứng dụng cơ bản). Đôi khi chuỗi lũy thừa này có dạng đóng đẹp & sau đó chúng ta có thể thao tác hàm này & lấy thông tin về $f(n)$, $\forall n \in \mathbb{N}$.

5.1 Types of generating functions – Các loại hàm sinh

5.1.1 Ordinary generating function (OGF) – Hàm sinh thường

When the term *generating function* is used without quantification, it is usually taken to mean an ordinary generating function.

Definition 6 (Ordinary generating function (OGF)). *The ordinary generating function of a sequence $\{a_n\}_{n=0}^{\infty} \subset \mathbb{C}$ of complex numbers is defined by*

$$G(\{a_n\}_{n=0}^{\infty}; x) := \sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n.$$

If a_n is the **probability mass function** of a **discrete random variable**, then its ordinary generating function is called a **probability-generating function**.

Bài toán 34 (Probability-generating function). *Make clear the concept of probability-generating function – Làm rõ khái niệm hàm sinh xác suất.*

Định lý 3 (Some basic properties of generating function – Vài tính chất cơ bản của hàm sinh). *Cho $G(a, x), G(b, x)$ là hàm sinh tương ứng của 2 dãy số $a = \{a_n\}_{n=0}^{\infty}, b = \{b_n\}_{n=0}^{\infty}$.*

(i) *Nếu tồn tại $k \in \mathbb{N}$ mà $a_i = 0, \forall i \in \mathbb{N}, i < k$, & $b_n = a_{n+k}, \forall n \in \mathbb{N}$, thì $G(a, x) = x^k G(b, x)$.*

(ii) *Nếu $b_n = \sum_{i=0}^n a_i, n \in \mathbb{N}$, thì $G(b, x) = \frac{G(a, x)}{1-x}$.*

Định nghĩa 11 (Generalized binomial coefficient – Hệ số nhị thức mở rộng). *Với $x \in \mathbb{R}, k \in \mathbb{N}$, hệ số nhị thức mở rộng $\binom{x}{k}$ được định nghĩa bởi*

$$\binom{x}{k} := \begin{cases} \frac{x(x-1) \cdots (x-k+1)}{k!} & \text{if } k \in \mathbb{N}^*, \\ 1 & \text{if } k = 0. \end{cases}$$

5.1.2 Exponential generating function (EGF)

Definition 7 (Exponential generating function (EGF)). *The exponential generating function of a sequence $\{a_n\}_{n=0}^{\infty} \subset \mathbb{C}$ of complex numbers is defined by*

$$\text{EG}(\{a_n\}_{n=0}^{\infty}; x) = \sum_{n=0}^{\infty} a_n \frac{x^n}{n!}.$$

Advantages of EGFs vs. OGFs. Exponential generating functions are generally more convenient than ordinary generating functions for **combinatorial enumeration** problems that involve labeled objects.

– Các hàm sinh mũ thường thuận tiện hơn các hàm sinh thông thường đối với các bài toán liệt kê tổ hợp liên quan đến các đối tượng có nhãn.

Another benefit of exponential generating functions is that they are useful in transferring linear **recurrence relations** to the realm of **differential equations**.

a functionality of EGFs : linear recurrence relations $\mapsto$ differential equations.

Example 2. Take the **Fibonacci sequence** $\{F_n\}_{n=0}^\infty$ satisfying the linear recurrence relation $F_{n+2} = F_{n+1} + F_n$. The corresponding exponential generating function has the form

$$\text{EG}_{\text{Fibonacci}}(x) := \text{EG}(\{F_n\}_{n=0}^\infty; x) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{F_n}{n!} x^n,$$

ℰ its derivatives can readily be shown to satisfy the differential equation

$$\text{EG}_{\text{Fibonacci}}''(x) = \text{EG}_{\text{Fibonacci}}'(x) + \text{EG}_{\text{Fibonacci}}(x)$$

as a direct analogue with the recurrence relation above. In this view, the factorial term $n!$ is merely a counter-term to normalize the derivative operator acting on x^n .

Bài toán 35 (Exponential generating functions of Fibonacci sequence). Chứng minh $\text{EG}_{\text{Fibonacci}}''(x) = \text{EG}_{\text{Fibonacci}}'(x) + \text{EG}_{\text{Fibonacci}}(x)$.

5.1.3 Poisson generating function – Hàm sinh Poisson

Definition 8 (Poisson generating function). The Poisson generating function of a sequence $\{a_n\}_{n=0}^\infty \subset \mathbb{C}$ of complex numbers is defined by

$$\text{PG}(\{a_n\}_{n=0}^\infty; x) = \sum_{n=0}^{\infty} a_n e^{-x} \frac{x^n}{n!} = e^{-x} \text{EG}(\{a_n\}_{n=0}^\infty; x). \quad (5.1)$$

5.1.4 Lambert series

Resources – Tài nguyên.

1. [Wikipedia/Lambert series](#).

Definition 9 (Lambert series). The Lambert series of a sequence $\{a_n\}_{n=0}^\infty \subset \mathbb{C}$ of complex numbers is defined by

$$\text{LG}(\{a_n\}_{n=0}^\infty; x) = \sum_{n=1}^{\infty} a_n \frac{x^n}{1 - x^n}. \quad (5.2)$$

Note that in a Lambert series the index n starts at 1, not at 0, as the 1st term would otherwise be undefined. The Lambert series coefficients in the power series expansions

$$b_n := [x^n] \text{LG}(\{a_n\}_{n=0}^\infty; x), \quad \forall n \in \mathbb{N}^*,$$

are related by the **divisor sum**

$$b_n = \sum_{d|n} a_d.$$

Theorem 9. For $x \in \mathbb{R}$, $|x| < 1$, $|xq| < 1$,

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{q^n x^n}{1 - x^n} = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{q^n x^{n^2}}{1 - qx^n} + \sum_{n=1}^{\infty} \frac{q^n x^{n(n+1)}}{1 - x^n}.$$

where we have the special case identity for the generating function for the **divisor function**,

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{1 - x^n} = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^{n^2} (1 + x^n)}{1 - x^n}.$$

5.1.5 Bell series

Definition 10. The **Bell series** of a sequence $\{a_n\}_{n=1}^\infty \subset \mathbb{C}$ is an expression in terms of both an intermediate x ℰ a prime p ℰ is given by

$$\text{BG}_p(\{a_n\}_{n=1}^\infty; x) = \sum_{n=0}^{\infty} a_{p^n} x^n.$$

5.1.6 Dirichlet series generating functions (DGFs)

Formal Dirichlet series are often classified as generating functions, although they are not strictly formal power series.

Definition 11 (Dirichlet series generating functions (DGFs)). *The Dirichlet series generating functions (DGFs) of a sequence $\{a_n\}_{n=0}^{\infty} \subset \mathbb{C}$ is*

$$\text{DG}(\{a_n\}_{n=0}^{\infty}; x) := \sum_{n=1}^{\infty} \frac{a_n}{n^s}.$$

The Dirichlet series generating function is especially useful when a_n is a **multiplicative function**, in which case it has an **Euler product** expression in terms of the function's Bell series:

$$\text{DG}(\{a_n\}_{n=0}^{\infty}; x) = \prod_p \text{BG}_n(\{a_n\}_{n=0}^{\infty}; p^{-s}).$$

5.1.7 Polynomial sequence generating functions

The idea of generating functions can be extended to sequences of other objects, e.g., polynomials:

Definition 12 (Polynomial sequence generating functions). Polynomial sequences of **binomial type** are generated by

$$e^{xf(t)} = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{p_n(x)}{n!} t^n,$$

where $\{p_n(x)\}_{n=0}^{\infty}$ is a sequence of polynomials & $f(t)$ is a function of a certain form.

Sheffer sequences are generated in a similar way. For more information, see, e.g., [Wikipedia/generalized Appell polynomials](#).

Example 3. Examples of **polynomial sequences** generated by more complex generating function include: **Appell polynomials**, **Chebyshev polynomials**, **difference polynomials**, **generalized Appel polynomials**, **q-difference polynomials**.

5.1.8 Other generating functions

Other sequences generated by more complex generating functions include:

- Double exponential generating functions, e.g., the **Bell numbers**
- Hadamard products of generating functions & diagonal generating functions, & their corresponding **integral transformations**.

5.2 Problem: Generating functions

Problem 12 ([Sha22], p. 4). Let $\{a_n\}_{n=0}^{\infty}$ be a sequence defined by

$$a_0 = 1, \sum_{i=0}^n a_i a_{n-i} = 1, \forall n \in \mathbb{N}^*.$$

(a) Let $F(x) := \sum_{i=0}^{\infty} a_i x^i = a_0 + a_1 x + a_2 x^2 + \dots$ be the generating function of $\{a_n\}_{n=0}^{\infty}$. Prove: $F(x)F(x) = \frac{1}{1-x}$, thus $F(x) = \frac{1}{\sqrt{1-x}}$. (b) Prove: $a_n = \frac{(2n-1)!!}{2^n n!} = \frac{1 \cdot 3 \cdot 5 \cdot (2n-1)}{2^n n!}$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$.

Bài toán 36. (a) Đếm số cách chọn ra 15 \$ từ 20 người nếu 19 người đầu, mỗi người có thể đưa ra nhiều nhất 1 \$, người thứ 20 có thể đưa ra 1 \$, 5 \$, hoặc không \$ nào. (b) Đếm số cách chọn ra $m \in \mathbb{N}^*$ \$ từ $n \in \mathbb{N}^*$ người nếu $k \in \mathbb{N}$ người đầu, mỗi người có thể đưa ra nhiều nhất a \$, $n-k \in \mathbb{N}$ người sau có thể đưa ra $b_1, b_2, \dots$, hoặc b_i \$ với $b_i \in \mathbb{N}$, $\forall i \in [l]$, $b_i \neq b_j$, $\forall i, j \in [l]$, $i \neq j$.

Bài toán 37. Dùng hàm sinh, giải phương trình nghiệm nguyên

$$\sum_{i=1}^m x_i = n \text{ s.t. } m_i \leq x_i \leq M_i \text{ where } m_i, M_i \in \mathbb{Z}, m_i \leq M_i, \forall i \in [m].$$

Phần II

Graph Theory – Lý Thuyết Đồ Thị

Chương 6

Basic Graph Theory – Lý Thuyết Đồ Thị Cơ Bản

6.1 Preliminaries

6.1.1 Search problems – Bài toán tìm kiếm

Resources – Tài nguyên.

1. [Wikipedia/search problem](#).

In **computational complexity theory** & **computability theory**, a *search problem* is a **computational problem** of finding an *admissible* answer for a given input value, provided that such an answer exists. In fact, a search problem is specified by a **binary relation** R where xRy iff “ y is an admissible answer given x ”. Search problems frequently occur in graph theory & **combinatorial optimization**, e.g. searching for **matchings**, optional **cliques**, & **stable sets** in a given undirected graph.

– Trong lý thuyết độ phức tạp tính toán và lý thuyết khả năng tính toán, 1 bài toán tìm kiếm là 1 bài toán tính toán tìm 1 câu trả lời có thể chấp nhận được cho 1 giá trị đầu vào nhất định, với điều kiện là câu trả lời như vậy tồn tại. Trên thực tế, 1 bài toán tìm kiếm được chỉ định bởi 1 quan hệ nhị phân R trong đó xRy nếu và chỉ nếu “ y là 1 câu trả lời có thể chấp nhận được cho x ”. Các bài toán tìm kiếm thường xảy ra trong lý thuyết đồ thị và tối ưu hóa tổ hợp, ví dụ như tìm kiếm các phép khớp, các nhóm tùy chọn và các tập ổn định trong 1 đồ thị vô hướng nhất định.

An algorithm is said to solve a search problem if, for every input value x , it returns an admissible answer y for x when such an answer exists; otherwise, it returns any appropriate output, e.g., “not found” for x with no such answer.

Definition 13 (Search problem). *If R is a binary relation s.t. $\text{field}(R) \subseteq \Gamma^+$ & T is a **Turing machine**, then T calculates f if:*

- *if x is s.t. there is some y s.t. $R(x, y)$ then T accepts x with output z s.t. $R(x, z)$ (there may be multiple y , & T need only find 1 of them).*
- *If x is s.t. there is no y s.t. $R(x, y)$ then T rejects x .*

The graph of a **partial function** is a binary relation, & if T calculates a partial function then there is at most 1 possible output.

A R can be viewed as a *search problem*, & a Turing machine which calculates R is also said to solve it. Every search problem has a corresponding **decision problem**, namely $L(R) = \{x; \exists y, R(x, y)\}$. This definition can be generalized to n -ary relations by any suitable encoding which allows multiple strings to be compressed into 1 string (e.g., by listing them consecutively with a **delimiter**).

6.1.2 Search algorithms – Các thuật toán tìm kiếm

Resources – Tài nguyên.

1. [Wikipedia/search algorithm](#).

In CS, a *search algorithm* is an algorithm designed to solve a **search problem**. Search algorithms work to retrieve information stored within particular **data structure**, or calculated in the **search space/feasible region** of a problem domain, with **either discrete or continuous values**.

– Trong khoa học máy tính, thuật toán tìm kiếm là thuật toán được thiết kế để giải quyết vấn đề tìm kiếm. Thuật toán tìm kiếm hoạt động để truy xuất thông tin được lưu trữ trong cấu trúc dữ liệu cụ thể hoặc được tính toán trong không gian tìm kiếm của miền vấn đề, với các giá trị rời rạc hoặc liên tục.

Although **search engines** use search algorithms, they belong to the study of **information retrieval**, not algorithmics.

– Mặc dù công cụ tìm kiếm sử dụng thuật toán tìm kiếm nhưng chúng thuộc về lĩnh vực nghiên cứu về truy xuất thông tin chứ không phải thuật toán.

The appropriate search algorithm to use often depends on the data structure being searched, & may also include prior knowledge about the data. Search algorithms can be made faster or more efficient by specially constructed database structures, e.g. **search trees**, **hash maps**, & **database indexes**.

– Thuật toán tìm kiếm phù hợp để sử dụng thường phụ thuộc vào cấu trúc dữ liệu đang được tìm kiếm và cũng có thể bao gồm kiến thức trước đó về dữ liệu. Thuật toán tìm kiếm có thể được thực hiện nhanh hơn hoặc hiệu quả hơn bằng các cấu trúc cơ sở dữ liệu được xây dựng đặc biệt, chẳng hạn như cây tìm kiếm, bản đồ băm và chỉ mục cơ sở dữ liệu.

Search algorithms can be classified based on their mechanism of searching into 3 types of algorithms: linear, binary, & hashing. **Linear search** algorithms check every record for the one associated with a target key in a linear fashion. **Binary, or half-interval, searches** repeatedly target the center of the search structure & divide the search space in half. Comparison search algorithms improve on linear searching by successively eliminating records based on comparisons of the keys until the target record is found, & can be applied on data structures with a defined order. Digital search algorithms work based on the properties of digits in data structures by using numerical keys. Finally, **hashing** directly maps keys to records based on a **hash function**.

– Thuật toán tìm kiếm có thể được phân loại dựa trên cơ chế tìm kiếm của chúng thành ba loại thuật toán: tuyến tính, nhị phân, & băm. Thuật toán tìm kiếm tuyến tính kiểm tra mọi bản ghi để tìm bản ghi được liên kết với khóa mục tiêu theo cách tuyến tính. Tìm kiếm nhị phân hoặc nửa khoảng, liên tục nhắm mục tiêu vào tâm của cấu trúc tìm kiếm và chia đôi không gian tìm kiếm. Thuật toán tìm kiếm so sánh cải thiện tìm kiếm tuyến tính bằng cách loại bỏ liên tiếp các bản ghi dựa trên các phép so sánh khóa cho đến khi tìm thấy bản ghi mục tiêu và có thể được áp dụng trên các cấu trúc dữ liệu có thứ tự được xác định. Thuật toán tìm kiếm kỹ thuật số hoạt động dựa trên các thuộc tính của chữ số trong cấu trúc dữ liệu bằng cách sử dụng các khóa số. Cuối cùng, băm trực tiếp ánh xạ khóa thành các bản ghi dựa trên hàm băm.

Algorithms are often evaluated by their **computational complexity**, or maximum theoretical run time. Binary search functions, e.g., have a maximum complexity of $O(\log n)$, or logarithmic time. In simple terms, the maximum number of operations needed to find the search target is a logarithmic function of the size of the search space.

– Thuật toán thường được đánh giá theo độ phức tạp tính toán hoặc thời gian chạy lý thuyết tối đa. E.g., hàm tìm kiếm nhị phân có độ phức tạp tối đa là $O(\log n)$ hoặc thời gian logarit. Nói 1 cách đơn giản, số lượng thao tác tối đa cần thiết để tìm mục tiêu tìm kiếm là hàm logarit của kích thước không gian tìm kiếm.

6.1.2.1 Applications of search algorithms – Ứng dụng của thuật toán tìm kiếm

Specific applications of search algorithms include:

- Problems in **combinatorial optimization**, e.g.:
  - The **vehicle routing problem**, a form of **shortest path problem**
  - The **knapsack problem**: Given a set of items, each with a weight & a value, determine the number of each item to include in a collection so that the total weight is $\leq$ a given limit & the total value is as large as possible.
  - The **nurse scheduling problem**
- Problems in **constraint satisfaction**, e.g.:
  - The **map coloring problem**
  - Filling in a **sudoku** or **crossword puzzle**
- In **game theory** & especially **combinatorial game theory**, choosing the best move to make next (e.g. with the **minimax** algorithm)
- Finding a combination or password from the whole set of possibilities
- **Factoring** an integer (an important problem in **cryptography**)
- Search engine optimization (SEO) & content optimization for web crawlers
- Optimizing an industrial process, e.g. a **chemical reaction**, by changing the parameters of the process (like temperature, pressure, & pH)
- Retrieving a record from a **database**
- Finding the maximum or minimum value in a **list** or **array**
- Checking to see if a given value is present in a set of values

6.1.2.2 Classes of search algorithms

1. **For virtual search spaces.** Algorithms for searching virtual spaces are used in the **constraint satisfaction problem**, where the goal is to find a set of value assignments to certain varieties that will satisfy specific mathematical equations & inequations/equalities. They are also used when the goal is to find a variable assignment that will **maximize or minimize** a certain function of those variables. Algorithms for these problems include the basic **brute-force search** (also called “naïve” or “uninformed” search), & a variety of **heuristics** that try to exploit partial knowledge about the structure of this space, e.g. linear relaxation, constraint generation, & **constraint propagation**.

– Các thuật toán tìm kiếm không gian ảo được sử dụng trong bài toán thỏa mãn ràng buộc, trong đó mục tiêu là tìm 1 tập hợp các phép gán giá trị cho các biến nhất định sẽ thỏa mãn các phương trình và bất phương trình toán học/bằng nhau cụ thể. Chúng cũng được sử dụng khi mục tiêu là tìm 1 phép gán biến sẽ tối đa hóa hoặc tối thiểu hóa 1 hàm nhất định của

các biến đó. Các thuật toán cho các bài toán này bao gồm tìm kiếm brute-force cơ bản (còn gọi là tìm kiếm “ngây thơ” hoặc “không có thông tin”), và nhiều phương pháp tìm kiếm khác nhau cố gắng khai thác kiến thức 1 phần về cấu trúc của không gian này, chẳng hạn như thư giãn tuyến tính, tạo ràng buộc và truyền ràng buộc.

An important subclass are the **local search** methods, that view the elements of the search space as the vertices of a graph, with edges defined by a set of heuristics applicable to the case; & scan the space by moving from item to item along the edges, e.g. according to the **steepest descent** or **best 1st** criterion, or in a **stochastic search**. This category includes a great variety of general **metaheuristic** methods, e.g. **simulated annealing**, **tabu search**, A-teams, & **general programming**, that combine arbitrary heuristics in specific ways. The opposite of local search would be global search methods. This method is applicable when the search space is not limited & all aspects of the given network are available to the entity running the search algorithm.

– 1 phân lớp quan trọng là các phương pháp tìm kiếm cục bộ, xem các phần tử của không gian tìm kiếm như các đỉnh của 1 đồ thị, với các cạnh được xác định bởi 1 tập hợp các phương pháp tìm kiếm áp dụng cho trường hợp này; và quét không gian bằng cách di chuyển từ mục này sang mục khác dọc theo các cạnh, ví dụ theo tiêu chí dốc nhất hoặc tiêu chí tốt nhất đầu tiên, hoặc trong tìm kiếm ngẫu nhiên. Thể loại này bao gồm nhiều phương pháp siêu tìm kiếm chung, chẳng hạn như ủ mô phỏng, tìm kiếm tabu, nhóm A và lập trình di truyền, kết hợp các phương pháp tìm kiếm tùy ý theo những cách cụ thể. Ngược lại với tìm kiếm cục bộ sẽ là các phương pháp tìm kiếm toàn cục. Phương pháp này có thể áp dụng khi không gian tìm kiếm không bị giới hạn và tất cả các khía cạnh của mạng đã cho đều khả dụng đối với thực thể chạy thuật toán tìm kiếm.

This class also includes various **tree search algorithms**, that view the elements as vertices of a **tree**, & traverse that tree in some special order. Examples of the latter include the exhaustive methods e.g. **depth-1st search** & **breadth-1st search**, as well as various heuristic-based **search tree pruning** methods e.g. **backtracking** & **branch & bound**. Unlike general metaheuristics, which at best work only in a probabilistic scene, many of these tree-search methods are guaranteed to find the exact or optimal solution, if given enough time. This is called “**completeness**”.

– Lớp này cũng bao gồm nhiều thuật toán tìm kiếm cây khác nhau, xem các phần tử như các đỉnh của 1 cây và duyệt cây đó theo 1 thứ tự đặc biệt nào đó. Ví dụ về thứ tự sau bao gồm các phương pháp đầy đủ như tìm kiếm theo chiều sâu và tìm kiếm theo chiều rộng, cũng như nhiều phương pháp cắt tỉa cây tìm kiếm dựa trên phương pháp heuristic như quay lui và rẽ nhánh và giới hạn. Không giống như các siêu phương pháp heuristic chung, tốt nhất chỉ hoạt động theo nghĩa xác suất, nhiều phương pháp tìm kiếm cây này được đảm bảo tìm ra giải pháp chính xác hoặc tối ưu, nếu có đủ thời gian. Điều này được gọi là “hoàn chỉnh”.

Another important subclass consists of algorithms for exploring the **game tree** of multiple-player games, e.g. chess or **backgammon**, whose nodes consist of all possible game situations that could result from the current situation. The goal in these problems is to find the move that provides the best chance of a win, taking into account all possible moves of the opponent(s). Similar problems occur when humans or machines have to make successive decisions whose outcomes are not entirely under one’s control, e.g. in robot guidance or in marketing, financial, or military strategy planning. This kind of problem – **combinatorial search** – has been extensively studied in the context of AI. Examples of algorithms for this class are the **minimax algorithm**, **alpha-beta pruning**, & the **A* algorithm** & its variants.

– 1 phân lớp quan trọng khác bao gồm các thuật toán để khám phá cây trò chơi của các trò chơi nhiều người chơi, chẳng hạn như cờ vua hoặc cờ cá ngựa, có các nút bao gồm tất cả các tình huống trò chơi có thể xảy ra do tình huống hiện tại. Mục tiêu của các bài toán này là tìm ra nước đi mang lại cơ hội chiến thắng cao nhất, có tính đến tất cả các nước đi có thể có của đối thủ. Các bài toán tương tự xảy ra khi con người hoặc máy móc phải đưa ra các quyết định liên tiếp mà kết quả không hoàn toàn nằm trong tầm kiểm soát của mình, chẳng hạn như trong hướng dẫn rô-bốt hoặc trong lập kế hoạch chiến lược tiếp thị, tài chính hoặc quân sự. Loại bài toán này – tìm kiếm kết hợp – đã được nghiên cứu rộng rãi trong bối cảnh trí tuệ nhân tạo. Các ví dụ về thuật toán cho lớp này là thuật toán minimax, cắt tỉa alpha-beta và thuật toán A* cùng các biến thể của nó.

2. **For sub-structures of a given structure.** An important & extensively studied subclass are the **graph algorithms**, in particular **graph traversal** algorithms, for finding specific sub-structures in a given graph – e.g. **subgraphs**, paths, circuits, etc. Examples include **Dijkstra’s algorithm**, **Kruskal’s algorithm**, the **nearest neighbor algorithm**, & **Prim’s algorithm**.

– *Đối với các cấu trúc con của 1 cấu trúc nhất định.* 1 phân lớp quan trọng và được nghiên cứu rộng rãi là các thuật toán đồ thị, đặc biệt là các thuật toán duyệt đồ thị, để tìm các cấu trúc con cụ thể trong 1 đồ thị nhất định — chẳng hạn như các đồ thị con, đường dẫn, mạch, etc. Các ví dụ bao gồm thuật toán Dijkstra, thuật toán Kruskal, thuật toán hàng xóm gần nhất và thuật toán Prim.

Another important subclass of this category are the **string searching algorithms**, that search for patterns within strings. 2 famous examples are the **Boyer–Moore** & **Knuth–Morris–Pratt algorithms**, & several algorithms based on the **suffix tree** data structure.

– 1 phân lớp quan trọng khác của thể loại này là các thuật toán tìm kiếm chuỗi, tìm kiếm các mẫu trong chuỗi. Hai ví dụ nổi tiếng là các thuật toán Boyer–Moore & Knuth–Morris–Pratt, & 1 số thuật toán dựa trên cấu trúc dữ liệu cây hậu tố.

3. **Search for the maximum of a function.** In 1953, American statistician **JACK KIEFER** devised **Fibonacci search** which can be used to find the maximum of a unimodal function & has many other applications in CS.

– *Tìm kiếm giá trị lớn nhất của 1 hàm số.* Vào năm 1953, nhà thống kê người Mỹ Jack Kiefer đã phát minh ra thuật toán tìm kiếm Fibonacci có thể được sử dụng để tìm giá trị lớn nhất của 1 hàm số đơn thức và có nhiều ứng dụng khác trong khoa học máy tính.

4. **For quantum computers.** There are also search methods designed for **quantum computers**, like **Grover's algorithm**, that are theoretically faster than linear or brute-force search even without the help of data structures or heuristics. While the ideas & applications behind quantum computers are still entirely theoretical, studies have been conducted with algorithms like Grover's that accurately replicate the hypothetical physical versions of quantum computing systems.
- *Đối với máy tính lượng tử:* Cũng có những phương pháp tìm kiếm được thiết kế cho máy tính lượng tử, như thuật toán Grover, về mặt lý thuyết nhanh hơn tìm kiếm tuyến tính hoặc tìm kiếm bằng vũ lực ngay cả khi không có sự trợ giúp của cấu trúc dữ liệu hoặc phương pháp tìm kiếm. Trong khi các ý tưởng và ứng dụng đằng sau máy tính lượng tử vẫn hoàn toàn là lý thuyết, các nghiên cứu đã được tiến hành với các thuật toán như thuật toán Grover sao chép chính xác các phiên bản vật lý giả định của hệ thống máy tính lượng tử.

6.2 Basic Graph Theory – Lý Thuyết Đồ Thị Cơ Bản

Resources – Tài nguyên.

- [AD10]. TITU ANDREESCU, GABRIEL DOSPINESCU. *Problems From the Book*. Chap. 6: *Some Classical Problems in Extremal Graph Theory – Vài Bài Toán Cổ Điển trong Lý Thuyết Đồ Thị Cực Trị*, pp. 119–136.
- [Val02; Val21]. GABRIEL VALIENTE. *Algorithms on Trees & Graphs With Python Code*. 2e.

“In mathematics & computer science, *graph theory* is the study of **graphs**, which are **mathematical structures** used to model pairwise relations between objects. A graph in this context is made up of **vertices** (also called *nodes* or *points*) which are connected by **edges** (also called *arcs*, *links* or *lines*). A distinction is made between *undirected graphs*, where edges link 2 vertices symmetrically, & *directed graphs*, where edges link 2 vertices asymmetrically. Graphs are 1 of the principal objects of study in **discrete mathematics**.” – [Wikipedia/graph theory](#).

Graphs are such a good way of organizing certain kinds of information & formulating problems in discrete mathematics in general & combinatorics & related fields of mathematics in particular. Intuitively, a graph is a set of dots – called *vertices* – where some of the dots are connected to some of the other dots. The connections are called *edges*. Each edge of a graph connects just 2 vertices & so it can be represented as a pair of vertices.

– Đồ thị là 1 cách rất hay để sắp xếp 1 số loại thông tin & xây dựng các bài toán trong toán học rồi rạc nói chung & tổ hợp & các lĩnh vực toán học liên quan nói riêng. Theo trực giác, đồ thị là 1 tập hợp các chấm – được gọi là các *đỉnh* – trong đó 1 số chấm được kết nối với 1 số chấm khác. Các kết nối được gọi là các *cạnh*. Mỗi cạnh của đồ thị chỉ kết nối 2 đỉnh & do đó nó có thể được biểu diễn dưới dạng 1 cặp đỉnh.

“Đồ thị là 1 mô hình toán học diễn tả 1 cách rất tường minh những mối quan hệ 2 ngôi (1 chiều cũng như 2 chiều) giữa các đối tượng cần được xem xét. Chính vì vậy, đồ thị được sử dụng rộng rãi trong rất nhiều lĩnh vực khác nhau; e.g., khoa học, kỹ thuật, kinh tế, xã hội, etc.” – [Thà13, Sect. 0.1.5, p. 13]

6.3 Trees & graphs: Some basic concepts – Cây & đồ thị: Vài khái niệm cơ bản

Definitions in graph theory vary. For a comprehensive list of concepts in graph theory, see, e.g., [Wikipedia/glossary of graph theory](#). A graph consists of a set of vertices and a set of edges. Intuitively (and visually), an edge is a direct connection between two vertices. More formally, an edge is a set consisting of a pair of vertices.

The notion of graph which is most useful in computer science is that of a directed graph or just a graph. A graph is a combinatorial structure consisting of a finite nonempty set of objects, called vertices, together with a finite (possibly empty) set of ordered pairs of vertices, called directed edges or arcs.

– Khái niệm đồ thị hữu ích nhất trong khoa học máy tính là đồ thị có hướng hoặc chỉ là đồ thị. Đồ thị là 1 cấu trúc tổ hợp bao gồm 1 tập hợp hữu hạn không rỗng các đối tượng, được gọi là các đỉnh, cùng với 1 tập hợp hữu hạn (có thể rỗng) các cặp đỉnh có thứ tự, được gọi là các cạnh có hướng hoặc cung.

Definition 14 (Graphs & subgraphs, [Sha22], Def. 2.17, p. 54). *A simple graph (or just a graph) G is a pair of sets (V, E) where V is a nonempty set called the set of vertices of G , & E is a (possibly empty) set of unordered pairs of distinct elements of V . The set E is called the set of edges of G . If the number of vertices of G is finite, then G is a finite graph (or a finite simple graph).*

If $G = (V, E)$ & $H = (V', E')$ are both graphs, then H is a subgraph of G if $V' \subseteq V$ & $E' \subseteq E$.

Bài toán 38. Vẽ đồ thị Peterson $G_{\text{Peterson}} = (V, E)$ & mô tả cụ thể V, E .

To construct a subgraph of a graph given, we take some of the vertices & some of the edges, but we have to make sure that we have included all the vertices of the edges that we chose.

Definition 15 (Directed graph, [Val21], Def. 1.1, p. 3). *A graph $G = (V, E)$ consists of a finite nonempty set V of vertices & a finite set $E \subseteq V \times V$ of edges. The order of a graph $G = (V, E)$, denoted by n , is the number of vertices, $n = |V|$ & the size, denoted by m , is the number of edges, $m = |E|$. An edge $e = (v, w)$ is said to be incident with vertices v & w , where v is the source & w the target of edge e , & vertices v, w are said to be adjacent. Edges $(u, v), (v, w)$ are said to be adjacent, as are edges $(u, v), (w, v)$, & also edges $(v, u), (v, w)$.*

Định nghĩa 12 (Đồ thị có hướng). 1 đồ thị $G = (V, E)$ bao gồm 1 tập hữu hạn không rỗng V các đỉnh & 1 tập hữu hạn $E \subseteq V \times V$ các cạnh. Bậc của 1 đồ thị $G = (V, E)$, ký hiệu là n , là số đỉnh, $n = |V|$ & size, ký hiệu là m , là số cạnh, $m = |E|$. Một cạnh $e = (v, w)$ được gọi là incident với các đỉnh v & w , trong đó v là source & w target của cạnh e , & các đỉnh v, w được gọi là kề. Các cạnh $(u, v), (v, w)$ được gọi là kề, cũng như các cạnh $(u, v), (w, v)$, & cũng vậy các cạnh $(v, u), (v, w)$.

Question 1 (Size/Complexity of simple graph). How to measure the size or the complexity of a simple graph?

– Làm thế nào để đo kích thước hoặc độ phức tạp của 1 đồ thị đơn?

Có thể định nghĩa vài độ đo thích hợp để đo kích thước hoặc độ phức tạp của 1 đồ thị đơn G , e.g.,

$$m(G) = |V(G)| + |E(G)|.$$

Graphs are often drawn as a set of points in the plane & a set of arrows, each of which joins 2 (not necessarily different) points. In a drawing of a graph $G = (V, E)$, each vertex $v \in V$ is drawn as a point or a small circle & each edge $(v, w) \in E$ is drawn as an arrow from point or circle of vertex v to the point or circle corresponding to vertex w .

– Đồ thị thường được vẽ như 1 tập hợp các điểm trên mặt phẳng & 1 tập hợp các mũi tên, mỗi mũi tên nối 2 điểm (không nhất thiết phải khác nhau). Trong bản vẽ đồ thị $G = (V, E)$, mỗi đỉnh $v \in V$ được vẽ như 1 điểm hoặc 1 đường tròn nhỏ & mỗi cạnh $(v, w) \in E$ được vẽ như 1 mũi tên từ điểm hoặc đường tròn của đỉnh v đến điểm hoặc đường tròn tương ứng với đỉnh w .

A vertex has 2 degrees in a graph, one given by the number of edges coming into the vertex & the other given by the number of edges in the graph going out of the vertex.

– Mỗi đỉnh có 2 bậc trong đồ thị, 1 bậc được xác định bởi số cạnh đi vào đỉnh & bậc còn lại được xác định bởi số cạnh trong đồ thị đi ra khỏi đỉnh.

Definition 16 ([Val21], Def. 1.2, p. 4). The indegree of a vertex v in a graph $G = (V, E)$ is the number of edges in G whose target is v , i.e., $\text{indeg}(v) = |\{(u, v) | (u, v) \in E\}|$. The outdegree of a vertex v in a graph $G = (V, E)$ is the number of edges in G whose source is v , i.e., $\text{outdeg}(v) = |\{(v, w) | (v, w) \in E\}|$. The degree of a vertex v in a graph $G = (V, E)$ is the sum of the indegree & the outdegree of the vertex, i.e., $\text{deg}(v) = \text{indeg}(v) + \text{outdeg}(v)$.

A basic relationship between the size of a graph & the degree of its vertices, which will prove to be very useful in analyzing the computational complexity of algorithms on graphs:

– Mỗi quan hệ cơ bản giữa kích thước của đồ thị & bậc của các đỉnh, sẽ rất hữu ích trong việc phân tích độ phức tạp tính toán của các thuật toán trên đồ thị:

Theorem 10. Let $G = (V, E)$ be a graph with n vertices & m edges, & let $V = \{v_1, \dots, v_n\}$. Then

$$\sum_{i=1}^n \text{indeg}(v_i) = \sum_{i=1}^n \text{outdeg}(v_i) = m.$$

Definition 17 (Multigraphs, general graphs, [Sha22], Def. 2.20, p. 54). In the definition of a graph, if we allow E to be a multiset – i.e., allow repeated edges – then G is called a multigraph or a graph with repeated edges. If we also allow pairs of non-distinct elements in E – i.e., allow loops – then G is called a general graph or a graph with repeated edges & loops.

Định nghĩa 13 (Đa đồ thị, đồ thị tổng quát). Trong định nghĩa của đồ thị, nếu chúng ta cho phép E là 1 đa tập – tức là cho phép các cạnh lặp lại – thì G được gọi là đa đồ thị hoặc đồ thị có các cạnh lặp lại. Nếu chúng ta cũng cho phép các cặp phần tử không phân biệt trong E – tức là cho phép các vòng lặp – thì G được gọi là đồ thị tổng quát hoặc đồ thị có các cạnh lặp lại & vòng lặp.

If a graph G does not have any double edges or loops then G is a simple graph. If a graph G has repeated edges but no loops, then G is a multigraph. If G has both repeated edges & repeated loops, then G would be a general graph.

Remark 5 ([Sha22], Rmk. 2.22, p. 55). If $G = (V, E)$ is a general graph & $e \in E$ is an edge of G , then, unlike in the case of simple graphs, we cannot necessarily identify e by its vertices. I.e., it will be inadequate to say $e = \{v, w\}$, where $v, w \in V$. This is because there may be multiple edges connecting v & w . Hence, to be formally correct, we should say that a general graph consists of 2 sets V & E & an incidence map that gives 2 vertices for each $e \in E$. I.e., every edge will have its own name in addition to being associated with its 2 vertices. To avoid unnecessary clutter, in what follows we will continue to identify edges of general graphs as pairs of vertices unless there is a need to be more formal.

– Nếu $G = (V, E)$ là 1 đồ thị tổng quát & $e \in E$ là 1 cạnh của G , thì, không giống như trong trường hợp của đồ thị đơn giản, chúng ta không nhất thiết phải xác định e theo các đỉnh của nó. Tức là, sẽ không đủ nếu nói $e = \{v, w\}$, trong đó $v, w \in V$. Điều này là do có thể có nhiều cạnh kết nối v & w . Do đó, để chính xác về mặt hình thức, chúng ta phải nói rằng 1 đồ thị tổng quát bao gồm 2 tập hợp V & E & 1 bản đồ tới cung cấp 2 đỉnh cho mỗi $e \in E$. Tức là, mỗi cạnh sẽ có tên riêng của nó ngoài việc được liên kết với 2 đỉnh của nó. Để tránh sự lộn xộn không cần thiết, trong phần sau, chúng ta sẽ tiếp tục xác định các cạnh của đồ thị tổng quát là các cặp đỉnh trừ khi cần phải chính thức hơn.

Definition 18 (Order, adjacency, incidence, [Sha22], Def. 2.23, p. 55). Let $G = (V, E)$ be a general graph. Then $|V|$, the number of vertices, is called the order of G . If $\alpha = \{x, y\} \in E$ – i.e., α is an edge connecting the vertices x, y – then we say that x & y are vertices or ends of α , that α joints x & y , that x & y are adjacent, & that x & α are incident.

Definition 19 (Degree of a vertex, [Sha22], Def. 2.24, p. 55). *If x is a vertex of a graph G , then the number of edges incident with x is called the degree (or the valence) of x . In the case of general graphs, a loop at a vertex x contributes 2 to the degree of x .*

The degree of a vertex is the number of edges incident with it & note that, in a general graph, a loop contributes 2 to the degree of its vertex. One usually records the degrees of each vertices of a graph in a table.

– Bậc của 1 đỉnh là số cạnh liên quan đến nó & lưu ý rằng, trong 1 đồ thị tổng quát, 1 vòng lặp đóng góp 2 vào bậc của đỉnh của nó. Người ta thường ghi lại bậc của mỗi đỉnh của đồ thị trong 1 bảng.

Roughly speaking, in graph theory, we are not concerned with the labels of the vertices. So, if we keep the vertices & edges intact, but rearrange the names of the vertices, we get a new graph that is basically the same graph as G . We say that these 2 graphs are *isomorphic*.

– Nói 1 cách đại khái, trong lý thuyết đồ thị, chúng ta không quan tâm đến nhãn của các đỉnh. Vì vậy, nếu chúng ta giữ nguyên các đỉnh & cạnh, nhưng sắp xếp lại tên của các đỉnh, chúng ta sẽ có 1 đồ thị mới về cơ bản là cùng 1 đồ thị với G . Chúng ta nói rằng 2 đồ thị này là *đẳng cấu*.

More technically, in combinatorial graph theory – as opposed to topological graph theory – we are not concerned with how a graph is drawn. The drawing is just a representation that helps us “see” the vertices & the edges. All that matters is the number of vertices & their adjacencies. Hence, we consider 2 graphs the same if, after we appropriately relabel the vertices of 1 of the graphs, the set of edges of the 2 graphs become the same. 2 such graphs are called isomorphic.

Definition 20 (Graph isomorphism). *Let G, H be graphs. The graph G is isomorphic to the graph H if there exists a 1-1, onto map $f : V(G) \rightarrow V(H)$ s.t. $\{x, y\}$ is an edge of G iff $\{f(x), f(y)\}$ is an edge of H . Such a map f is called an isomorphism between G & H .*

Example 4. *In the Peterson graph, every vertex has degree 3.*

A few oft-used terms to graph vocabularies.

Definition 21 (Isolated vertex, leaf, [Sha22], Def. 10.2, p. 362). *Let G be a graph. A vertex with degree 0 is called an isolated vertex, while a vertex with degree 1 is called a leaf.*

Definition 22 (Regular graph, [Sha22], Def. 10.3, p. 362). *A graph is called regular of degree d or d -regular if each vertex has degree equal to d .*

In mathematical notation:

$$G = (V, E) \text{ is a } d\text{-regular} \Leftrightarrow \deg v = d, \forall v \in V.$$

Definition 23 (Cubic graph, [Sha22], Def. 10.4, p. 362). *A graph is called cubic if it is regular of degree 3 (i.e., if each vertex has degree equal to 3).*

6.3.1 Walks, trails, paths, cycles, & complete graphs

Walks, trails, & paths in a graph are alternating sequences of vertices & edges in the graph s.t. each edge in the sequence is preceded by its source vertex & followed by its target vertex. Trails are walks having no repeated edges, & paths are trails having no repeated vertices.

– Đường đi, đường mòn, & đường đi trong đồ thị là chuỗi xen kẽ các đỉnh & cạnh trong đồ thị, tức là mỗi cạnh trong chuỗi được đi trước bởi đỉnh nguồn & theo sau bởi đỉnh đích. Đường mòn là đường đi không có cạnh lặp lại, & đường đi là đường mòn không có đỉnh lặp lại.

Definition 24 (Walk, trail, path, [Val21], Def. 1.3). *A walk from vertex v_i to vertex v_j in a graph is an alternating sequence $[v_i, e_{i+1}, v_{i+1}, e_{i+2}, \dots, v_{j-1}, e_j, v_j]$ of vertices & edges in the graph, s.t. $e_k = (v_{k-1}, v_k)$ for $k = i + 1, \dots, j$. A trail is a walk with no repeated edges, & a path is a trail with no repeated vertices (except, possibly, the initial & final vertices). The length of a walk, trail, or path is the number of edges in the sequence.*

Định nghĩa 14 (Đường đi dạo, đường mòn, đường đi). *1 đường đi dạo từ đỉnh v_i đến đỉnh v_j trong 1 đồ thị là 1 chuỗi xen kẽ $[v_i, e_{i+1}, v_{i+1}, e_{i+2}, \dots, v_{j-1}, e_j, v_j]$ các đỉnh & cạnh trong đồ thị, s.t. $e_k = (v_{k-1}, v_k)$ với $k = i + 1, \dots, j$. Một đường mòn là 1 cuộc đi bộ không có cạnh nào lặp lại, & 1 đường đi là 1 cuộc đi bộ không có đỉnh nào lặp lại (ngoại trừ, có thể là, các đỉnh đầu & cuối). Độ dài của 1 cuộc đi bộ, trail hoặc path là số cạnh trong chuỗi.*

Since an edge in a graph is uniquely determined by its source & target vertices, a walk, trail, or path can be abbreviated by just enumerating either the vertices $[v_i, v_{i+1}, \dots, v_{j-1}, v_j]$ or the edges $[e_{i+1}, e_{i+2}, \dots, e_j]$ in the alternating sequence $[v_i, e_{i+1}, v_{i+1}, e_{i+2}, \dots, v_{j-1}, e_j, v_j]$ of vertices & edges.

– Vì 1 cạnh trong đồ thị được xác định duy nhất bởi các đỉnh nguồn & đích của nó, nên 1 đường đi, đường mòn hoặc đường dẫn có thể được rút gọn chỉ bằng cách liệt kê các đỉnh $[v_i, v_{i+1}, \dots, v_{j-1}, v_j]$ hoặc các cạnh $[e_{i+1}, e_{i+2}, \dots, e_j]$ trong chuỗi xen kẽ $[v_i, e_{i+1}, v_{i+1}, e_{i+2}, \dots, v_{j-1}, e_j, v_j]$ các đỉnh & cạnh.

Walks are closed if their initial & final vertices coincide. – Đường đi sẽ khép lại nếu đỉnh đầu & đỉnh cuối trùng nhau.

Definition 25 (Cycle, [Val21], Def. 1.4). *A walk, trail, or path $[v_i, e_{i+1}, v_{i+1}, e_{i+2}, \dots, v_{j-1}, e_j, v_j]$ is said to be closed if $v_i = v_j$. A cycle is a closed path of length at least 1.*

The combinatorial structure of a graph encompasses 2 notions of the substructure. A subgraph of a graph is just a graph whose vertex & edge sets are contained in the vertex & edge sets of the given graph, resp. The subgraph of a graph induced by a subset of its vertices has as edges the set of edges in the given graph whose source & target belong to the subset of vertices.

– Cấu trúc tổ hợp của 1 đồ thị bao gồm 2 khái niệm về cấu trúc con. Một đồ thị con của 1 đồ thị chỉ là 1 đồ thị có tập đỉnh & cạnh được chứa trong tập đỉnh & cạnh của đồ thị đã cho, tương ứng. Đồ thị con của 1 đồ thị được tạo ra bởi 1 tập con các đỉnh của nó có các cạnh là tập các cạnh trong đồ thị đã cho có nguồn & đích thuộc về tập con các đỉnh.

Definition 26 (Subgraph, [Val21], Def. 1.5, p. 6). *Let $G = (V, E)$ be a graph, & let $W \subseteq V$. A graph (W, S) is a subgraph of G if $S \subseteq E$. The subgraph of G induced by W is the graph $(W, E \cap W \times W)$.*

Định nghĩa 15 (Đồ thị con). *Cho $G = (V, E)$ là 1 đồ thị, & cho $W \subseteq V$. Một đồ thị (W, S) là 1 đồ thị con của G nếu $S \subseteq E$. Đồ thị con của G được tạo ra bởi W là đồ thị $(W, E \cap W \times W)$.*

The notion of graph which is most often found in mathematics is that of an undirected graph. Unlike the directed edges or edges of a graph, edges of an undirected graph have no direction association with them & therefore, no distinction is made between the source & target vertices of an edge. In a mathematical sense, an undirected graph consists of a set of vertices & a finite set of undirected edges, where each edge has a set of 1 or 2 vertices associated with it. In the computer science view of undirected graphs, though, an undirected graph is the particular case of a directed graph in which for every edge (v, w) of the graph, the reversed edge (w, v) also belongs to the graph. Undirected graphs are also called *bidirected*.

– Khái niệm đồ thị thường thấy nhất trong toán học là đồ thị vô hướng. Không giống như các cạnh hoặc cạnh có hướng của đồ thị, các cạnh của đồ thị vô hướng không có liên kết hướng nào với chúng & do đó, không có sự phân biệt nào được tạo ra giữa các đỉnh nguồn & đích của 1 cạnh. Theo nghĩa toán học, đồ thị vô hướng bao gồm 1 tập hợp các đỉnh & 1 tập hợp hữu hạn các cạnh vô hướng, trong đó mỗi cạnh có 1 tập hợp gồm 1 hoặc 2 đỉnh được liên kết với nó. Tuy nhiên, theo quan điểm khoa học máy tính về đồ thị vô hướng, đồ thị vô hướng là trường hợp cụ thể của đồ thị có hướng trong đó đối với mọi cạnh (v, w) của đồ thị, cạnh đảo ngược (w, v) cũng thuộc về đồ thị. Đồ thị vô hướng cũng được gọi là *song hướng*.

Definition 27 (Undirected graph, [Val21], Def. 1.5, p. 6). *A graph $G = (V, E)$ is undirected if $(v, w) \in E \Rightarrow (w, v) \in E$, $\forall v, w \in V$.*

Định nghĩa 16 (Đồ thị vô hướng). *Đồ thị $G = (V, E)$ là vô hướng nếu $(v, w) \in E \Rightarrow (w, v) \in E$, $\forall v, w \in V$.*

Bài toán 39 ([Sha22], p. 361). *A soccer ball is often tiled with 12 pentagons & 20 hexagons. Is there anything special about those numbers? If you tile a soccer ball with pentagons & hexagons, what are the possibilities for the number of pentagons & the number of hexagons?*

– 1 quả bóng đá thường được lát bằng 12 hình ngũ giác & 20 hình lục giác. Có điều gì đặc biệt về những con số đó không? Nếu bạn lát 1 quả bóng đá bằng hình ngũ giác & hình lục giác, thì khả năng có bao nhiêu hình ngũ giác & số hình lục giác?

6.3.2 Graphic sequences

Problem 13 ([Sha22], Warm-Up 10.5, p. 363). *Is there a simple graph with 4 vertices s.t. the degrees of the vertices are 3, 2, 1, 1. What if the degrees were 2, 2, 1, 1?*

Chứng minh. □

Definition 28 (Degree sequence of a graph; graphic sequences, [Sha22], Def. 10.6, p. 363). *The degree sequence of a graph is the list of the degrees of its vertices in non-increasing order.*

A non-increasing sequence of nonnegative integers is called graphic if there exists a simple graph whose degree sequence is precisely that sequence.

Question 2. *Given a non-increasing sequence of nonnegative integers, when is the sequence graphic?*

– Với 1 dãy số nguyên không âm không tăng, khi nào thì dãy số này là dãy đồ họa?

Problem 14 ([Sha22], Ques. 10.8, p. 363). *Which of the following sequences are graphic? (a) 7, 5, 5, 4, 3, 3, 3, 3, 2. (b) 1, 1, 1. (c) 5, 5, 4, 3, 3, 2, 2, 1. (d) 7, 5, 5, 4, 3, 2, 2, 0. (e) 6, 6, 6, 6, 4, 3, 3, 0. (f) 7, 6, 5, 5, 4, 4, 4, 2, 1.*

Theorem 11 ([Sha22], Thm. 10.9, p. 363). *Let $G = (V, E)$ be a general graph. Let $\{d_i\}_{i=1}^{|V|}$ be the degrees of the vertices. Then*

$$\sum_{i=1}^{|V|} d_i = 2|E|.$$

In particular, the number of vertices of G with odd degree is even.

Theorem 12 (Havel–Hakimi algorithm). *Consider the following 2 sequences of nonnegative integers. Assume the 1st sequence is in nonincreasing order & $t_s \geq 1$: (a) $s, t_1, \dots, t_s, d_1, \dots, d_n$. (b) $t_1 - 1, t_2 - 1, \dots, t_s - 1, d_1, \dots, d_n$. Sequence (a) is graphic iff sequence (b) is graphic (after possibly rearranging it to make it non-decreasing).*

Because of this theorem, if you are given a sequence of nonnegative integers & want to know if it is graphic or not, you repeatedly use Thm. 12 to reduce your sequence to simpler sequences. If, at any point, the simpler sequence is graphic (or not graphic), then so is the original sequence.

– Vì định lý này, nếu bạn được cung cấp 1 chuỗi các số nguyên không âm & muốn biết nó có đồ họa hay không, bạn sử dụng Thm. 12 nhiều lần để rút gọn chuỗi của bạn thành các chuỗi đơn giản hơn. Nếu, tại bất kỳ thời điểm nào, chuỗi đơn giản hơn là đồ họa (hoặc không đồ họa), thì chuỗi ban đầu cũng vậy.

Problem 15 ([Sha22], P10.1.1., p. 367). *A simple graph G has 9 edges & the degree of each vertex is at least 3. What are the possibilities for the number of vertices? Give an example, for each possibility.*

Problem 16 ([Sha22], P10.1.2., p. 367). *Is 7, 7, 6, 5, 4, 4, 4, 3, 2 a graphic sequence?*

Problem 17 ([Sha22], P10.1.3., p. 367). *Is there a simple regular graph of degree 5 with 8 vertices? Why?*

Problem 18 ([Sha22], P10.1.4., p. 367). *Is there a simple graph on 8 vertices where half of the degrees are 5 & the other half are 3?*

Problem 19 ([Sha22], P10.1.5., p. 367). *The sequence 7, 5, 5, 4, 3, 3, 3, 3, 2 is graphic because it is the degree sequence of the simple graph of [Sha22, Fig. 10.1]. Apply the Havel–Hakimi algorithm Thm. 12 to construct a graph with this degree sequence. Is the resulting graph isomorphic to the graph of [Sha22, Fig. 10.1]?*

Problem 20 ([Sha22], P10.1.6., p. 367). *Assume that you applied the Havel–Hakimi algorithm to a given sequence, $\mathcal{S}$, at the end of the process, you arrived at a graphic sequence. You draw a simple graph corresponding to this final sequence, & work your way back to construct a simple graph with the original sequence as its degree sequence. As you work your way back, is it the case that, at every step, after adding a new vertex, you add edges between this new vertex & those existing vertices that have the highest degrees? Either prove that you do or provide an example where you don't.*

Problem 21 ([Sha22], P10.1.7., p. 367). *Assume that you have a sequence d_1, d_2, d_3, d_4 (with $d_1 \geq d_2 \geq d_3 \geq d_4 \geq 0$) that you know is not graphic. You consider the sequence $d_1, d_2, d_3, d_4 + 1, 1$. Can this sequence be graphic (after possible rearranging so that it is non-increasing order)? Either prove that it is never graphic or given an example where it becomes graphic.*

Problem 22 ([Sha22], P10.1.8., p. 367). *A sequence is graphic if it is the degree sequence of a simple graph. Is there a sequence that is not graphic, & yet is the degree sequence of a multigraph? Either prove that there are no such sequences or give a specific example.*

Problem 23 ([Sha22], P10.1.9., p. 367). *Can you find a sequence that is not the degree sequence of a multigraph, but is the degree sequence of a general graph?*

Problem 24 ([Sha22], P10.1.10., p. 367). *Let $d_1, \dots, d_n$ be a non-increasing sequence of n nonnegative integers. By Thm. 11, if this sequence is the degree sequence of a general graph, then the sum $\sum_{i=1}^n d_i$ is even. What about the converse?*

Problem 25 ([Sha22], P10.1.11., p. 367). *Find 2 non-isomorphic regular simple graphs of degree 3 & order 6.*

Problem 26 ([Sha22], P10.1.12., p. 368). *Apply the Havel–Hakimi algorithm of Thm. 12 to the sequence 5, 4, 4, 2, 2, 1. Is the sequence graphic? Can you use the Havel–Hakimi algorithm to find a general graph with this degree sequence that has exactly 1 loop?*

Problem 27 ([Sha22], P10.1.13., p. 368). *(a) Prove that a sequence $d_1, \dots, d_p$ is a graphic sequence iff the sequence $p - d_p - 1, \dots, p - d_1 - 1$ is graphic. (b) Is 9, 9, 9, 9, 9, 9, 9, 8, 8, 8 a graphic sequence?*

Problem 28 ([Sha22], P10.1.14., p. 368). *I have a simple graph with 6 vertices. The degrees of 5 of the vertices are 5, 4, 4, 2, 2. What are the possibilities for the degree of the 6th vertex?*

Problem 29 ([Sha22], P10.1.15., p. 368). *Can we have a simple graph where the degree sequence consists of all distinct integers? What about a multigraph?*

Problem 30 ([Sha22], P10.1.16., p. 368). *Let G be a simple graph with 94 vertices. Assume that all the degrees of the vertices are odd integers. Prove that there are at least 3 vertices with the same degree.*

Problem 31 ([Sha22], P10.1.17., p. 368). *Assume that $a_1 \geq a_2 \geq \dots \geq a_n$ is a graphic sequence. Prove that*

$$\sum_{i=1}^k a_i \leq k(k-1) + \sum_{i=k+1}^p \min\{k, a_i\}.$$

Remark 6. *The Erdős–Gallai theorem asserts that this necessary condition, together with the trivial condition that the sum of the degrees be even, gives a sufficient condition for identifying graphic sequences. This theorem can be proved (see [Choudrum1986]) by induction on the sum of the degrees. Given a degree sequence satisfying the condition, you subtract 1 from the smallest degree & 1 from 1 of the other degrees (the smallest index t with $a_t > a_{t-1}$ or, if all the degrees are equal, then from a_{n-1}). After (tediously) showing that this new sequence also satisfies the Erdős–Gallai condition, you use the inductive hypothesis, & finish the proof using the result in [Sha22, Prob. P10.1.18, p. 368].*

Problem 32 ([Sha22], P10.1.18., p. 368). Let $p, t \in \mathbb{N}^*$ with $2 \leq t < p$. Assume $a_1 \geq a_2 \geq \dots \geq a_{t-1} > a_t \geq \dots \geq a_{p-1} > a_p$ is the degree sequence of a simple graph. Prove that $a_1 \geq a_2 \geq \dots \geq a_{t-1} \geq a_t + 1 \geq \dots \geq a_{p-1} \geq a_p + 1$ is also the degree sequence of a simple graph.

Problem 33 ([Sha22], P10.1.19., pp. 368–369, Kapoor, Polimeni, Wall1977). Does there exist a simple graph with 48 vertices where the set of the degrees of the vertices is $\{4, 7, 47\}$? I.e., we want all the degrees of the vertices to be either 4, or 7, or 47, & for there to be at least 1 vertex with each of these degrees. More generally, let $S = \{a_1, \dots, a_k\}$ be any nonempty set of k positive integers with $a_1 < a_2 < \dots < a_k$. Prove that there exists some simple graph G with $a_k + 1$ vertices, where the set of the degrees of the vertices is precisely S . (Note that we are not specifying the degree sequence of graph, just the set of numbers that occur as degrees.) You may find the following steps helpful:

- Step 1: Assume $|S| = 1$, & $S = \{a_1\}$. Give an example of a simple graph where all the degrees are equal to a_1 .
- Step 2: Construct a simple graph G with $p + q$ vertices as follows. Start with a complete graph K_p & q isolated vertices. Now add an edge between every isolated vertex & every vertex of K_p . What is the set of degrees of G ?
- Step 3: Assume $|S| = 2$, & $S = \{a_1, a_2\}$ with $a_1 < a_2$. By a judicious choice of p, q in the previous step, given an example of a simple graph where the set of the degrees is precisely S .
- Step 4: Let $p, q, r, m \in \mathbb{N}^*$. Assume that H is a simple graph with r vertices, & that $S_1 = \{b_1, \dots, b_m\}$ is the set of the degrees of H . Construct a simple graph G with $p + q + r$ vertices as follows. Start with a K_p (complete graph of order p), a copy of H , & q isolated vertices. Add an edge between every vertex in K_p & each of the other vertices. What is the set of degrees of the vertices of G ?
- Step 5: To prove the general statement, induct on $|S|$. Using the inductive hypothesis, start with a graph H with degree set equal to $\{a_2 - a_1, a_3 - a_1, \dots, a_{k-1} - a_1\}$, & judiciously choose p, q in Step 4.

Goal 1 (Tính khả dĩ của dãy bậc của đồ thị). Tìm vài dấu hiệu hoặc vài điều kiện cần & đủ để có thể quyết định liệu 1 dãy số nguyên dương $(a_i)_{i=1}^n \subset \mathbb{N}$ cho trước có thể thể là dãy bậc của đồ thị mà không phải vẽ biểu đồ.

Định nghĩa 17 ([HT24], Def. 7.6, p. 249, Dãy bậc của đồ thị, chuỗi đồ thị). Chuỗi bậc của đồ thị là dãy bậc của các đỉnh của nó theo thứ tự không tăng. 1 dãy số nguyên không âm không tăng được gọi là đồ thị nếu tồn tại 1 đồ thị có chuỗi bậc chính xác là dãy số nguyên không âm đó.

Ví dụ 1 (Sequence $1, 1, \dots, 1$). $1, 1, 1$ không phải là 1 dãy đồ thị vì không thể xây dựng 1 đồ thị có 3 đỉnh sao cho tất cả 3 bậc là 1. Nhưng $1, 1$ & $1, 1, 1, 1$, hay nói chung các dãy chỉ toàn số 1 với độ dài là 1 số chẵn, i.e., $\{1\}_{i=1}^{2n}, \forall n \in \mathbb{N}^*$, là các dãy đồ thị, nhưng bất kỳ dãy chỉ toàn số 1 với độ dài là 1 số lẻ, i.e., $\{1\}_{i=1}^{2n+1}, \forall n \in \mathbb{N}^*$, thì không phải là 1 dãy đồ thị (why?)

Định lý 4 (Euler's, [HT24], Thm. 7.9, p. 250). Cho $G = (V, E)$ là đồ thị tổng quát với $d_1, \dots, d_{|V|} \in \mathbb{N}$ là bậc của các đỉnh. Khi đó $\sum_{i=1}^{|V|} d_i = d_1 + d_2 + \dots + d_{|V|} = 2|E|$. Nói riêng, số đỉnh của G có bậc lẻ là số chẵn.

Briefly:

$$d_1, \dots, d_{|V|} \text{ are degrees of vertices of a graph } G = (V, E) \Rightarrow \sum_{i=1}^{|V|} d_i = 2|E| \Rightarrow |\{i; d_i \not\equiv 2\}| : 2.$$

Chú ý chiều ngược lại chưa chắc đúng:

Ví dụ 2. Dãy số $7, 5, 5, 4, 3, 2, 2, 0$ không mâu thuẫn với Định lý 11 nhưng nó không phải là đồ thị (why?).

Question 3. Có thể suy ra được những hệ quả nào từ đẳng thức $\sum_{i=1}^{|V|} d_i = 2|E|$?

Bài toán 40. Cho $G = (V, E)$ là đồ thị tổng quát với $d_1, \dots, d_p \in \mathbb{N}$ là bậc của các đỉnh. Chứng minh: Bậc cao nhất $d_{\max} := \max_{1 \leq i \leq p} d_i$ thỏa $d_{\max} \geq \frac{2|E|}{|V|}$.

Bài toán 41. Viết chương trình C/C++, Python sử dụng định lý Euler 11 & thuật toán Havel–Hakimi 12 để kiểm tra 1 dãy số nguyên không âm được nhập có phải là 1 graphical sequence hay không.

Input. Dòng 1 chứa số bộ test $t \in \mathbb{N}^*$. Tiếp theo, mỗi bộ test gồm 2 dòng: Dòng 1 chứa $n := |V| \in \mathbb{N}^*$: số đỉnh của đồ thị $G = (V, E)$. Dòng 2 chứa dãy $d_1, \dots, d_n \in \mathbb{N}$.

Output. Xuất ra 1 nếu dãy đó là dãy graphical sequence, 0 nếu dãy đó không phải là dãy graphical sequence, nếu chưa quyết định được thì xuất ra dãy không thể giảm được nữa thu được từ thuật toán Havel–Hakimi 12.

Sample.

graphical_sequence.inp	graphical_sequence.out
3	
4	
3 2 1 1	
4	
2 2 1 1	
10	
7 7 6 6 6 5 5 4 3 1	
9	
7 7 6 5 4 4 4 3 2	
10	
7 5 5 4 3 3 3 3 2	

Chứng minh. • Input: https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/tree/main/combinatorics/input.

• Output: https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/tree/main/combinatorics/output.

• Python code:

- LDL's Havel–Hakimi algorithm Python code: https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/blob/main/combinatorics/Python/LDL_Havel_Hakimi_alg.py.

```
def havel_hakimi(sequence):
    while True:
        sequence = [d for d in sequence if d != 0]

        if not sequence:
            return True

        # Sort in non-increasing order
        sequence.sort(reverse=True)
        d = sequence.pop(0)

        if d > len(sequence):
            return False

        # Subtract 1 from the next d elements
        for i in range(d):
            sequence[i] -= 1
            if sequence[i] < 0:
                return False

        print(f"After processing: {sequence}, removed: {d}")

def main():
    t = int(input("Enter number of test cases: "))
    for _ in range(t):
        n = int(input("Enter number of members: "))
        sequence = list(map(int, input(f"Enter {n} degree values: ").split()))
        if havel_hakimi(sequence):
            print("YES")
        else:
            print("NO")

if __name__ == "__main__":
    main()
```

• C++ code:

- VNTA's Havel–Hakimi algorithm Python code: https://github.com/NQBH/advanced_STEM_beyond/blob/main/combinatorics/C++/VNTA_Havel_Hakimi_alg.cpp.

```
#include <bits/stdc++.h>
using namespace std;

void print(vector<int>&d) {
```

```

    for (int x : d) cout<<x<<' ';
    cout<<'\\n';
}

bool allZero(vector<int>&d) {
    for (int x : d)
        if (x!=0) return false;
    return true;
}

bool check(vector<int>&d) {
    long long sum=0;
    for(int x : d) sum+=x;
    if (sum%2!=0) return false;
    int cur = d[0];
    while (true) {
        sort(d.begin(), d.end(), greater<int>());
        print(d);
        cur = d[0];
        if (d[cur]==0) return false;
        d.erase(d.begin());
        if (cur > (int)d.size()) return false;
        for (int i=0; i<cur; i++) d[i]--;
        if (allZero(d)) {
            print(d);
            return true;
        }
    }
}

int main() {
    ios_base::sync_with_stdio(0);
    cin.tie(0); cout.tie(0);
    int t; cin>>t;
    while (t--) {
        int n; cin>>n;
        vector<int>d(n);
        for(int i=0; i<n; i++) cin>>d[i];
        cout<<"\\n-----\\n";
        if(check(d)) cout<<1<<'\\n';
        else cout<<0<<'\\n';
        cout<<"\\n-----\\n";
    }
}

```

□

6.3.3 Miscellaneous: Graph theory

Denote by $d(V)$, $C(V)$ the number, & the set of vertices adjacent to a vertex V , respectively. A graph is said to have a *complete k -subgraph* if there are k vertices any 2 of which are connected. A graph is said to be *k -free* if it does not contain a complete k -subgraph.

Lemma 1 ([AD10], Example 1, p. 121, Zarankiewicz's lemma). *If G is a k -free graph, then there exists a vertex having degree at most $\left\lfloor \frac{k-2}{k-1}n \right\rfloor$.*

Zarankiewicz's lemma is the main step in the proof of Turan's theorem – a famous classical result about k -free graphs.

Theorem 13 ([AD10], Example 2, p. 123, Turan's theorem). *The greatest number of edges of a k -free graph with n vertices is*

$$\frac{k-2}{k-1} \cdot \frac{n^2 - r^2}{2} + \binom{r}{2},$$

where r is the remainder left by n when divided to $k-1$.

Định nghĩa 18 ([HT24], Def. 7.2, p. 249, Đỉnh cô lập, lá). *Cho G là 1 đồ thị. Đỉnh có bậc 0 được gọi là đỉnh cô lập, đỉnh có bậc 1 được gọi là lá.*

Định nghĩa 19 ([HT24], Def. 7.3, p. 249, Đồ thị chính quy). *1 đồ thị được gọi là chính quy bậc d hoặc d -chính quy nếu mỗi đỉnh có bậc bằng $d \in \mathbb{N}$.*

Định nghĩa 20 ([HT24], Def. 7.3, p. 249, Đồ thị khối). *1 đồ thị được gọi là đồ thị bậc 3 nếu nó chính quy bậc 3, i.e., mỗi đỉnh đồ thị có bậc bằng 3.*

Chương 7

Algorithms on Graphs – Các Thuật Toán Trên Đồ Thị

7.1 Breadth-first Search (BFS) – Tìm Kiểm Theo Chiều Rộng

7.2 Depth-first Search (DFS) – Tìm Kiểm Theo Chiều Sâu

Resources – Tài nguyên.

1. [Wikipedia/depth-1st search](#).

Depth-1st search (DFS) is an algorithm for traversing or search tree or graph data structures. The algorithm starts at the **root node** (selecting some arbitrary node as the root node in the case of a graph) & explores as far as possible along each branch before backtracking. Extra memory, usually a **stack**, is needed to keep track of the nodes discovered so far along a specified branch which helps in backtracking of the graph.

– Tìm kiếm theo chiều sâu (DFS) là một thuật toán để duyệt hoặc tìm kiếm các cấu trúc dữ liệu cây hoặc đồ thị. Thuật toán bắt đầu tại nút gốc (chọn một số nút tùy ý làm nút gốc trong trường hợp đồ thị) và khám phá càng xa càng tốt dọc theo mỗi nhánh trước khi quay lại. Bộ nhớ bổ sung, thường là một ngăn xếp, là cần thiết để theo dõi các nút đã phát hiện cho đến nay dọc theo một nhánh được chỉ định, giúp quay lại đồ thị.

A version of depth-1st was investigated in the 19th century by French mathematician **CHARLES PIERRE TRÉMAUX** as a strategy for **solving mazes**.

7.2.1 Some properties of DFS – Vài tính chất của DFS

The time & space analysis of DFS differs according to its application area. In theoretical computer science, DFS is typically used to traverse an entire graph, & takes time $O(|V| + |E|)$, where $|V|$ is the number of vertices & $|E|$ the number of edges. This is linear in the size of the graph. In these applications it also uses space $O(|V|)$ in the worst case to store the stack of vertices on the current search path as well as the set of already-visited vertices. Thus, in this setting, the time & space bounds are the same as for **breadth-1st search** & the choice of which of these 2 algorithms to use depends less on their complexity & more on the different properties of the vertex orderings the 2 algorithms produce.

– Phân tích thời gian & không gian của DFS khác nhau tùy theo lĩnh vực ứng dụng của nó. Trong khoa học máy tính lý thuyết, DFS thường được sử dụng để duyệt toàn bộ đồ thị, & mất thời gian $O(|V| + |E|)$, trong đó $|V|$ là số đỉnh & $|E|$ là số cạnh. Đây là tuyến tính trong kích thước của đồ thị. Trong các ứng dụng này, nó cũng sử dụng không gian $O(|V|)$ trong trường hợp xấu nhất để lưu trữ ngăn xếp các đỉnh trên đường dẫn tìm kiếm hiện tại cũng như tập hợp các đỉnh đã được truy cập. Do đó, trong cài đặt này, giới hạn thời gian & không gian giống như đối với **breadth-1st search** & việc lựa chọn sử dụng thuật toán nào trong 2 thuật toán này phụ thuộc ít hơn vào độ phức tạp của chúng & nhiều hơn vào các thuộc tính khác nhau của thứ tự đỉnh mà 2 thuật toán tạo ra.

7.3 Shortest path problem – Bài toán tìm đường đi ngắn nhất

In graph theory, the *shortest path problem* is the problem of finding a **path** between 2 **vertices** (or nodes) in a graph s.t. the sum of weights of its constituent edges is minimized.

The problem of finding the shortest path between 2 intersections on a road map may be modeled as a special case of the shortest path problem in graphs, where the vertices correspond to intersections & the edges correspond to road segments, each weighted by the length or distance of each segment.

The shortest path problem can be defined for graphs whether undirected, directed, or **mixed**. The definition for undirected graphs states that every edge can be traversed in either direction. Directed graphs require that consecutive vertices be connected by an appropriate directed edge.

Recall that 2 vertices are adjacent when they are both incident to a common edge. A *path* in an undirected graph is a sequence of vertices $P = (v_1, v_2, \dots, v_n) \in V^n = V \times V \times \dots \times V$ s.t. v_i is adjacent to v_{i+1} , $\forall i = 1, \dots, n-1$. Such a path P is called a path of length $n-1$ from v_1 to v_n . (The v_i are variables; their numbering relates to their position in the sequence & need not relate to a canonical labeling.)

Let $E = \{e_{i,j}\}$ where $e_{i,j}$ is the edge incident to both v_i & v_j . Given a real-valued weight function $f : E \rightarrow \mathbb{R}$, & an undirected simple graph G , the shortest path from v to v' is the path $P = (v_1, \dots, v_n)$ (where $v_1 = v$ & $v_n = v'$) that over all possible n minimizes the sum $\sum_{i=1}^{n-1} f(e_{i,i+1})$. When each edge in the graph has unit weight or $f : E \rightarrow \{1\}$, this is equivalent to finding the path with fewest edges.

$$\min_{P=(v_1, \dots, v_n) \in V^n : \text{path}, v_1=v, v_n=v'} \sum_{i=1}^{n-1} f(e_{i,i+1}).$$

The problem is also sometimes called the *single-pair shortest path problem*, to distinguish it from the following variations:

- The *single-source shortest path problem*, in which we have to find shortest paths from a source vertex v to all other vertices in the graph.

$$\min_{P=(v_1, \dots, v_n) \in V^n : \text{path}, v_1=v} \sum_{i=1}^{n-1} f(e_{i,i+1}).$$

- The *single-destination shortest path problem*, in which we have to find shortest paths from all vertices in the directed graph to a single destination vertex v . This can be reduced to the single-source shortest path problem by reversing the arcs in the directed graph.

$$\min_{P=(v_1, \dots, v_n) \in V^n : \text{path}, v_n=v'} \sum_{i=1}^{n-1} f(e_{i,i+1}).$$

- The *all-pairs shortest path problem*, in which we have to find shortest paths between every pair of vertices v, v' in the graph.

$$\min_{P=(v_1, \dots, v_n) \in V^n : \text{path}} \sum_{i=1}^{n-1} f(e_{i,i+1}).$$

These generalizations have significantly more efficient algorithms than the simplistic approach of running a single-pair shortest path algorithm on all relevant pairs of vertices.

– Những tổng quát hóa này có thuật toán hiệu quả hơn đáng kể so với cách tiếp cận đơn giản là chạy thuật toán đường dẫn ngắn nhất 1 cặp trên tất cả các cặp đỉnh có liên quan.

7.3.1 Algorithms

Several well-known algorithms exist for solving the shortest path problem & its variants.

- **Dijkstra's algorithm** solves the single-source shortest path problem with only nonnegative edge weights.
- **Bellman–Ford algorithm** solves the single-source problem if edge weights may be negative.
- **A* search algorithm** solves for single-pair shortest path using heuristics to try to speed up the search.
- **Floyd–Warshall algorithm** solves all pairs shortest paths.
- **Johnson's algorithm** solves all pairs shortest paths, & may be faster than Floyd–Warshall on **sparse graphs**.
- **Viterbi algorithm** solves the shortest stochastic path problem with an additional probabilistic weight on each node.

7.4 Dijkstra's algorithm – Thuật toán Dijkstra

“*Dijkstra's algorithm* is an algorithm for finding the **shortest paths** between **nodes** in a weighted graph, which may represent, e.g., a **road network**. It was conceived by computer scientist **EDSGER W. DIJKSTRA** in 1956 & published 3 years later.

Dijkstra's algorithm finds the shortest path from a given source node to every node. It can be used to find the shortest path to a specific destination node, by terminating the algorithm after determining the shortest path to the destination node. E.g., if nodes

Chương 8

CSES Problem Set/Graph Algorithms

Problem 34 (CSES Problem Set/counting rooms, <https://cses.fi/problemset/task/1192>). You are given a map of a building, & your task is to count the number of its rooms. The size of the map is $n \times m$ squares, & each square is either floor or wall. You can walk left, right, up, & down through the floor squares.

Input. The 1st input lines has 2 integers n, m : the height & width of the map. Then there are n lines of m characters describing the map. Each character is either `.` (floor) or `#` (wall).

Output. Print 1 integer: the number of rooms.

Constraints. $1 \leq n, m \leq 10^3$.

Sample. Input:

```
5 8
#####
#..#...#
####.#.#
#..#...#
#####
```

Output: 3.

Problem 35 (CSES Problem Set/labyrinth, <https://cses.fi/problemset/task/1193>). You are given a map of a labyrinth, task: find a path from start to end. You can walk left, right, up, & down.

Input. The 1st input line has 2 integers n, m : the height & width of the map. Then there are n lines m characters describing the labyrinth. Each character is `.` (floor), `#` (wall), `A` (start), or `B` (end). There is exactly 1 `A` & 1 `B` in the input.

Output. 1st print YES, if there is a path, & No otherwise. If there is a path, print the length of the shortest such path & its description as a string consisting of characters `L` (left), `R` (right), `U` (up), & `D` (down). You can print any valid solution.

Constraints. $1 \leq n, m \leq 1000$.

Sample. Input:

```
5 8
#####
#.A#...#
#...#B#
#.....#
#####
```

Output:

```
YES
9
LDDRRRRRU
```

Problem 36 (CSES Problem Set/building roads, <https://cses.fi/problemset/task/1666>). Byteland has n cities, & m roads between them. Goal: construct new roads so that there is a route between any 2 cities. Task: find out the minimum number of roads required, & also determine which roads should be built.

Input. The 1st input line has 2 integers n, m : the number of cities & roads. The cities are numbered $1, 2, \dots, n$. After that, there are m lines describing the roads. Each lines has 2 integers a, b : there is a road between those cities. A road always connects 2 different cities, & there is at most 1 road between any 2 cities.

Output. 1st print an integer k : the number of required roads. Then, print k lines that describe the new roads. You can print any valid solution.

Constraints. $1 \leq n \leq 10^5, 1 \leq m \leq 2 \cdot 10^5, 1 \leq a, b \leq n$.

Sample.

build_road.inp	build_road.out
4 2	1
1 2	2 3
3 4	

Problem 37 (CSES Problem Set/message route, <https://cses.fi/problemset/task/1667>). Syrjälä's network has n computers & m connections. Task: find out if Uolevi can send a message to Maija, & if it is possible, what is the minimum number of computers on such a route.

Input. The 1st input line has 2 integers n, m : the number of computers & connections. The computers are numbered $1, 2, \dots, n$. Uolevi's computer is 1 & Maija's computer is n . Then, there are m lines describing the connections. Each line has 2 integers a, b : there is a connection between those computers. Every connection is between 2 different computers, & there is at most 1 connection between any 2 computers.

Output. If it is possible to send a message, 1st print k : the minimum number of computers on a valid route. After this, print an example of such a route. You can print any valid solution. If there are no routes, print IMPOSSIBLE.

Constraints. $2 \leq n \leq 10^5, 1 \leq m \leq 2 \cdot 10^5, 1 \leq a, b \leq n$.

Sample.

message_route.inp	message_route.out
5 5	3
1 2	1 4 5
1 3	
1 4	
2 3	
5 4	

Problem 38 (CSES Problem Set/building team, <https://cses.fi/problemset/task/1668>). There are n pupils in Uolevi's class, & m friendships between them. Task: divide pupils into 2 teams in such a way that no 2 pupils in a team are friends. You can freely choose the sizes of the teams.

Input. The 1st input line has 2 integers n, m : the number of pupils & friendships. The pupils are numbered $1, 2, \dots, n$. Then, there are m lines describing the friendships. Each line has 2 integers a, b : pupils a, b are friends. Every friendship is between 2 different pupils. You can assume that there is at most 1 friendship between any 2 pupils.

Output. Print an example of how to build the teams. For each pupil, print 1 or 2 depending on to which team the pupil will be assigned. You can print any valid team. If there are no solutions, print IMPOSSIBLE.

Constraints. $1 \leq n \leq 10^5, 1 \leq m \leq 2 \cdot 10^5, 1 \leq a, b \leq n$.

Sample.

build_team.inp	build_team.out
5 3	1 2 2 1 2
1 2	
1 3	
4 5	

Problem 39 (CSES Problem Set/round trip, <https://cses.fi/problemset/task/1669>). Byteland has n cities & m roads between them. Task: design a round trip that begins in a city, goes through 2 or more other cities, & finally returns to starting city. Every intermediate city on the route has to be distinct.

Input. The 1st input line has 2 integers n, m : the number of cities & roads. The cities are numbered $1, 2, \dots, n$. Then, there are m lines describing the roads. Each line has 2 integers a, b : there is a road between those cities. Every road is between 2 different cities, & there is at most 1 road between any 2 cities.

Output. 1st print an integer k : the number of cities on the route. Then print k cities in order they will be visited. You can print any valid solution. If there are no solutions, print IMPOSSIBLE.

Constraints. $1 \leq n \leq 10^5, 1 \leq m \leq 2 \cdot 10^5, 1 \leq a, b \leq n$.

Sample.

build_team.inp	build_team.out
5 6	4
1 3	3 5 1 3
1 2	
5 3	
1 5	
2 4	
4 5	

Problem 40 (CSES Problem Set/monsters, <https://cses.fi/problemset/task/1194>). You & some monsters are in a labyrinth. When taking a step to some direction in the labyrinth, each monster may simultaneously take 1 as well. Goal: reach 1 of the boundary squares without ever sharing a square with a monster. Task: find out if your goal is possible, & if it is, print a path that you can follow. Your plan has to work in any situation; even if the monsters know your path beforehand.

Input. The 1st input line has 2 integers n, m : the height & width of the map. After this there are n lines of m characters describing the map. Each character is . (floor), # (wall), A (start), or M (monster). There is exactly 1 A in the input.

Output. 1st print YES if your goal is possible, & NO otherwise. If your goal is possible, also print an example of a valid path (the length of the path & its description using characters D, U, L, R). You can print any path, as long as its length is at most mn steps.

Constraints. $1 \leq m, n \leq 10^3$.

Sample. Input:

```
5 8
#####
#M..A..#
#.#.M#.#
#M#...#
#.#####
```

Output:

```
YES
5
RRDDR
```

Problem 41 (CSES Problem Set/shortest routes I, <https://cses.fi/problemset/task/1671>). There are n cities & m flight connections between them. Task: determine the length of the shortest route from Syrjälä to every city.

Input. The 1st input line has 2 integers n, m : the number of cities & flight connections. The cities are numbered $1, 2, \dots, n$, & city 1 is Syrjälä. After that, there are m lines describing the flight connections. Each line has 3 integers a, b, c : a flight begins at city a , ends at city b , & its length is c . Each flight is a 1-way flight. You can assume that it is possible to travel from Syrjälä to all other cities.

Output. Print n integers: the shortest route lengths from Syrjälä to cities $1, 2, \dots, n$.

Constraints. $1 \leq n \leq 10^5, 1 \leq m \leq 2 \cdot 10^5, 1 \leq a, b \leq n, 1 \leq c \leq 10^9$.

Sample.

shortest_route_I.inp	shortest_route_I.out
3 4	0 5 2
1 2 6	
1 3 2	
3 2 3	
1 3 4	

Problem 42 (CSES Problem Set/shortest routes II, <https://cses.fi/problemset/task/1672>). There are n cities & m roads between them. Task: process q queries where you have to determine the length of the shortest route between 2 given cities.

Input. The 1st input line has 3 integers n, m, q : the number of cities, roads, & queries. Then, there are m lines describing the roads. Each line has 3 integers a, b, c : there is a road between cities a & b whose length is c . All roads are 2-way roads. Finally, there are q lines describing the queries. Each line has 2 integers a, b : determine the length of the shortest route between cities a & b .

Output. Print the length of the shortest route for each query. If there is no route, print -1 instead.

Constraints. $1 \leq n \leq 500, 1 \leq m \leq n^2, 1 \leq q \leq 10^5, 1 \leq a, b \leq n, 1 \leq c \leq 10^9$.

Sample.

shortest_route_II.inp	shortest_route_II.out
4 3 5	5
1 2 5	5
1 3 9	8
2 3 3	-1
1 2	3
2 1	
1 3	
1 4	
3 2	

Problem 43 (CSES Problem Set/high score, <https://cses.fi/problemset/task/1673>). You play a game consisting of n rooms & m tunnels. Your initial score is 0, & each tunnel increases your score by x where x may be both positive or negative. You may go through a tunnel several times. Task: walk from room 1 to room n . What is the maximum score you can get?

Input. The 1st input line has 2 integers n, m : the number of rooms & tunnels. The rooms are numbered $1, 2, \dots, n$. Then, there are m lines describing the tunnels. Each line has 3 integers a, b, x : the tunnel starts at room a , ends at room b , & it increases your score by x . All tunnels are 1-way tunnels. You can assume that it is possible to get from room 1 to room n .

Output. Print 1 integer: the maximum score you can get. However, if you can get an arbitrarily large score, print -1.

Constraints. $1 \leq n \leq 2500, 1 \leq m \leq 5000, 1 \leq a, b \leq n, -10^9 \leq x \leq 10^9$.

Sample.

high_score.inp	high_score.out
4 5	5
1 2 3	
2 4 -1	
1 3 -2	
3 4 7	
1 4 4	

Problem 44 (CSES Problem Set/flight discount, <https://cses.fi/problemset/task/1195>). Task: find a minimum-price flight route from Syrjälä to Metsälä. You have 1 discount coupon, using which you can halve the price of any single flight during the route. However, you can only use the coupon once. When you use the discount coupon for a flight whose price is x , its price becomes $\lfloor \frac{x}{2} \rfloor$.

Input. The 1st input line has 2 integers n, m : the number of cities & flight connections. The cities are numbered $1, 2, \dots, n$. City 1 is Syrjälä, & city n is Metsälä. After this there are m lines describing the flights. Each line has 3 integers a, b, c : a flight begins at city a , ends at city b , & its price is c . Each flight is unidirectional. You can assume that it is always possible to get from Syrjälä to Metsälä.

Output. Print 1 integer: the price of the cheapest route from Syrjälä to Metsälä.

Constraints. $1 \leq n \leq 10^5, 1 \leq m \leq 2 \cdot 10^5, 1 \leq a, b \leq n, 1 \leq c \leq 10^9$.

Sample.

flight_discount.inp	flight_discount.out
3 4	2
1 2 3	
2 3 1	
1 3 7	
2 1 5	

Problem 45 (CSES Problem Set/cycle finding, <https://cses.fi/problemset/task/1197>). You are given a directed graph, & task: find out if it contains a negative cycle, & also give an example of such a cycle.

Input. The 1st input line has 2 integers n, m : the number of nodes & edges. The nodes are numbered $1, 2, \dots, n$. After this, the input has m lines describing the edges. Each line has 3 integers a, b, c : there is an edge from node a to node b whose length is c .

Output. If the graph contains a negative cycle, print 1st YES, & then the nodes in the cycle in their correct order. If there are several negative cycles, you can print any of them. If there are no negative cycles, print NO.

Constraints. $1 \leq n \leq 2500, 1 \leq m \leq 5000, 1 \leq a, b \leq n, -10^9 \leq c \leq 10^9$.

Sample.

cycle_finding.inp	cycle_finding.out
4 5	YES
1 2 1	1 2 4 1
2 4 1	
3 1 1	
4 1 -3	
4 3 -2	

Chương 9

CSES Problem Set/Tree Algorithms

Chương 10

Posets, Kết Nối, Lưới Boolean

Chương 11

Miscellaneous

11.1 Contributors

1. VÕ NGỌC TRÂM ANH [VNTA].

- VNTA's [UMT_S0T_SUM25] Combinatorics & Graph Theory https://github.com/vntanh1406/Graph_SUM2025.

2. SƠN TÂN [ST].

3. PHAN VINH TIẾN [PVT].

Tài liệu tham khảo

- [AD10] Titu Andreescu and Gabriel Dospinescu. *Problems from the Book*. 2nd. XYZ Press, 2010, p. 571. ISBN: 978-0979926907.
- [Hal60] Paul Richard Halmos. *Naive set theory*. The University Series in Undergraduate Mathematics. D. Van Nostrand Co., Princeton, N.J.-Toronto-London-New York, 1960, pp. vii+104.
- [Hal74] Paul Richard Halmos. *Naive set theory*. Undergraduate Texts in Mathematics. Reprint of the 1960 edition. Springer-Verlag, New York-Heidelberg, 1974, pp. vii+104.
- [HT24] Bùi Việt Hà and Vương Trọng Thanh. *Các Vấn Đề Trong Tổ Hợp*. Nhà Xuất Bản Đại Học Quốc Gia Hà Nội, 2024, p. 429.
- [Kap72] Irving Kaplansky. *Set theory and metric spaces*. Allyn and Bacon Series in Advanced Mathematics. Allyn and Bacon, Inc., Boston, Mass., 1972, pp. xii+140.
- [Kap77] Irving Kaplansky. *Set theory and metric spaces*. Second. Chelsea Publishing Co., New York, 1977, xii+140 pp. ISBN 0-8284-0298-1.
- [Phu10] Phạm Minh Phương. *Một Số Chuyên Đề Toán Tổ Hợp Bồi Dưỡng Học Sinh Giỏi Trung Học Phổ Thông*. Nhà Xuất Bản Giáo Dục Việt Nam, 2010, p. 179.
- [Sha22] Shahriar Shahriari. *An invitation to combinatorics*. Cambridge Mathematical Textbooks. Cambridge University Press, Cambridge, 2022, pp. xv+613. ISBN: 978-1-108-47654-6.
- [Thà13] Lê Công Thành. *Lý Thuyết Độ Phức Tập Tính Toán*. Nhà Xuất Bản Khoa Học Tự Nhiên & Công Nghệ, 2013, p. 370.
- [Val02] Gabriel Valiente. *Algorithms on trees and graphs*. Springer-Verlag, Berlin, 2002, pp. xiv+490. ISBN: 3-540-43550-6. DOI: [10.1007/978-3-662-04921-1](https://doi.org/10.1007/978-3-662-04921-1). URL: <https://doi.org/10.1007/978-3-662-04921-1>.
- [Val21] Gabriel Valiente. *Algorithms on trees and graphs—with Python code*. Texts in Computer Science. Second edition [of 1926815]. Springer, Cham, [2021] ©2021, pp. xv+386. ISBN: 978-3-303-81884-5; 978-3-303-81885-2. DOI: [10.1007/978-3-030-81885-2](https://doi.org/10.1007/978-3-030-81885-2). URL: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-81885-2>.